

Ilustrace Martina Jirčíková

Vážení čtenáři, kolegyně, kolegové, milí přátelé,

začínali jsme se těšit z ustupující pandemie a jsme zaskočeni novou, ještě větší hrozbou, válkou na Ukrajině a vším utrpením, které přináší. Cítíme s ženami a dětmi, které utíkají ze svých domovů, aby zachránily samotný život, obdivujeme odvahu a odhodlání Ukrajinců bránit svou zem. A podle svých sil a možností se snažíme pomoci a věříme, že tato neskutečná hrůza a nespravedlnost musí skončit.

Kruh 68 byl připraven z větší části už v lednu a na počátku února, ale zařazujeme i příspěvky, které došly v posledních dnech a zachycují to, co všichni prožíváme.

Pomáhejme a věrme...

Věra Kopecká, 9. března 2022

Na facebooku vyvěsil můj kolega a přítel, básník Sergej Šelkovyj, který žije v Charkově a několikrát se zúčastnil literárních setkání v Čechách, báseň, kterou jsem přeložila:

SERGEJ ŠELKOVYJ

*Nevolejte mi ze zahraničí,
Já před válkou nebudu utíkat –
Z Ukrajiny, kterou ničí zlý sen
a stahuje skutečnou cestou do pekel.*

*Ještě nás obejmě krvavější čas,
Ještě nejednou, budou zabíjet nás,
Ale samo nebe se o nás postará
A zažehne hvězdy místo svíce nám.*

*Navzdory valícímu se dravému zvířeti,
Navzdory hrůze věčného dobytka
Bude, bude Ukrajina moje
Plná osudového světla!*

*Nezvi mě do krásnější země –
Tady mě bolí proklané mé srdce.
Eloi – znovu zvolám –*

*Eloi,
tady jsou poklady mých mohyl,
nad nimi květy a pohoštění...*

VĚRA KOPECKÁ

ÚZKOSTI

Vlaky

*Jedou vlaky
vezou smrt*

*Jedou vlaky
odvážejí matky
s plačícími dětmi
do bezpečí
cizích domovů*

Na útěku

*Maličká utíkej
neplač
nezůstaneš sama
Na chvilku budeš
u nás doma
Utřu ti slzy
běž si s dětmi hrát
Budeme s tebou
věřit a vzpomínat*

JANA WIENEROVÁ

Obrazovka 2022

Ctižádost a roky dřiny
napětí postřeh skvělý výkon
svist umělého sněhu
setinky vteřin
oslnivá podívaná
hřmot slávy
stupně vítězů

Ctižádost
splétání tenat
spřádání lží
zašlapávání pravd
páka ovládání
hřmot důležitosti
potěmkinády říše

Ohně obzorů
zkroucené škeble kovů
zřícené stěny domovů
pohození mladíci
zástupy matek stařečeků a dětí
odhodlání otců
soucit a vstřícnost

V pohovkách
porovnáváme
čeho je schopen
člověk

VĚRA KOPECKÁ

Opakování

Když vytrvale
padá na celý svět
tíseň
začínají někteří
rachotit zbraněmi
Jiní hledají
zázračný lék
pro celý svět
Jiní se snaží
urvat co nejvíce
z posledního krajíce

A obyčejní lidé
žijí své
obyčejné životy
prací a očekáváním

MARTA URBANOVÁ

WW3

Když už byl pro nás blízko čas,
že se mír a svoboda usídlily v nás.
Tu jeden mocný z mocných se zamyslel,
jak by jiný národ ujařmil.
Zvedl vysoko k nebi kříž.
Zachvěly se stromy, srdce lidí,
už města v plamenech vidí,
potoky krve zalévat květiny.
Včely uhynou a s nimi miliony nevinných.
Co si mocný vyslouží za ten hřích?

BLAHOPŘEJEME K JUBILEU MILANU RICHTEROVI

Milan Richter, narozen 15. 3. 1952 v Kladně, žije v Ústí nad Orlicí a pracoval jako energetik společnosti SPOLSIN Česká Třebová. Redaktorsky se věnoval městským novinám a turistice. Je předsedou Klubu turistů. Odbor KTC v Ústí nad Orlicí byl uveden do Síně slávy české turistiky 15. března, kdy oslavil 70 let a pravnučka 4 roky a pravnučka Alex dva. Tyto „princezny“, jak jim říká, jsou významným obohacením jejich rodiny. Píše básně a v r. 2005 obdržel cenu města za publikační a redaktorskou činnost.

STAROBA

Běhal od domečku
k domu
i do kotelny zabloudil
sklopenou hlavu
vyhýbal se stromům
třesoucím hlasem pozdravil
„Nemohu najít postel
byť kde bydlím
na všechno bych se vykadil“
„Děti odrostlé – světa dost jsem užil
a ty jsi který
kam bych tě zařadil“
Zaznělo jméno starce vedu domů
dvacet let znám ho
z Ústí – Běliska

Poslední věta co schodištěm se nesla
mou mysl ostře pročísla

„PROČ NEMOHU UMŘÍT“

HON

Byli čtyři
hlavně zlomený
jen jeden
střílel
z mostu u
Panského mlýna
Listopad
snad týden scházel
do prosince
řeku bičovaly
paprsky slunce
Psi celí zmáčení
běželi pro kačeny
zrcátka neleskla se
PŘÍŠERY
svěšené svítící krky
smutně jim visely u tlamy

FONTÁNKA

Vítám tě holčičko u babičky
pojď, pojď, studené máš ručičky
čepičku, kabátek, mikinu, botičky
libchavské obavy JITUŠKY matičky

Na hlavě fontánku z vlásků a gumiček
„To není fontánka, můj krásný culíček“
pěstičky zatnuté, ZOINKA křičí:
„Dědečku podívej, ví to i MIKY“

BLAHOPŘEJEME K JUBILEU PAVLU FRYDRYCHOVI

**1977, žije v Polici nad Metují a pracuje jako ředitel Muzea papírových modelů.*

Vydal romány „Poznámky k surrealistickému autoportrétu“ (Bor, 2010), soubor povídek „Zpověď počátku tisíciletí“ (Ofis, 2016), odbornou publikaci o historii papírového modelářství v Československu a České republice „Místo, kde papír ožívá“ (Muzeum papírových modelů, 2017) a je editorem a spolu-autorem sborníku ke 100. výročí úmrtí polického rodáka, violoncellisty Hanuše Wihana „Myslet hudbou“ (Město Police nad Metují, 2021).

Publikuje i v odborných časopisech převážně o dvou tématech: papírové modelářství a život Hanuše Wihana. Pravidelně publikuje fejetony v Polickém měsíčníku a na webu nase.broumovsko.cz, je zastoupen v několika sbornících poezie. V posledních letech pracuje na životopisném románu o Hanuši Wihanovi. Je zakládajícím členem spolku Apeiron.

Mohutný větve borovic ulámá vítr kterej se jen tak
ledabyly prohnal touhle stále zkoušenou zemičkou
uprostřed Evropy. Cítím lítost za ty stromy ale pak stejně
objedu
popadaný krvavý kusy dřeva abych se dostal dál.

12. července 2021/ Karlovy Vary

Není město ve kterým bys byl sám. Třeba po vedlejším
chodníku půjdu já nebo nějaká jiná tvář známá z cest
nebo jiných dní. Ten hotel opravovali už tenkrát když jsi
tady byl poprvé a po letech
zůstalo stejný lešení a i ta samá obloha plná olovených
plátů. Ten hotel opraví až Věčnost
důvěrná známá z mejdanů: taky křížuje světadíl od
severu k jihu a od západu k východu & nikdy nespí.

Není město ve kterým bys byl sám protože Věčnost tudy
už prošla a pokaždý v jiných šatech
– co kus to originál z jedný malý čínský
manufaktury. Spousta chlapů se za ní ohlídl ale ona ty
pohledy ignoruje. Není proč se vzrušovat když tak jako
tak všechno stejně přejde.

A pak vstoupíš do kulis westernovýho městečka
někde na okraji pouště nebo sídliště a najednou sám
nevíš jestli tady Věčnost trvale žije nebo jestli tady ještě
nikdy nebyla.

polovina července 2021/ Karlovy Vary

BLAHOPŘEJEME K JUBILEU MIROSLAVU HOZOVÍ

BLAHOPŘEJEME K JUBILEU JIŘÍMU UHLÍŘOVÍ

85letý jubilant středoškolský pedagog PhDr. Mgr. Jiří Uhlíř (dále JU), narozený 21. 5. 1937 v obci Jasenná na Jaroměřsku vyučoval na Střední lesnické škole a Lesnické mistrovské škole v Trutnově v letech 1961-1998 celkem cca 3200 budoucích lesníků, lesních techniků v denním i v dálkovém studiu. Většina z nich u něho úspěšně odmaturovala z českého jazyka a literatury, popřípadě i z informatické výchovy.

Od 19. 5. 1955 do 5. 2. 2022 vydal a otiskl více jak 20 větších samostatných knih v letech 1968-2021, celkem přes 35 samostatných publikací a přes 3000 příspěvků otiskl ve vícero jak 155 různých titulech periodik, almanachů a sborníků v letech 1955 až 5. 2. 2022 v Českých zemích i na Slovensku. Po přijetí do SVČS v prosinci 2015 publikuje též v bulletinu KRUH články literatury faktu. Zejména medailonky a recenze.

JU je autorem čtyř různých středoškolských učebnic českého jazyka vydaných v jedenácti knižních edicích v nákladu přes 650 tisíc výtisků ve Státním pedagogickém nakladatelství v Praze v letech 1980 – 1992. Je autorem novátorských a průkopnických kapitol Základy informatiky a Jak pracovat s informacemi. Je také autorem novátorské brožury Základy informatiky pro středoškoláky, (poprvé vydané v březnu 1979, 2. vyd. 1980, 44 stránek A5), texty pro informatickou výchovu, jejímž byl JU průkopníkem na středních odborných školách v ČR od r. 1971 do r. 1998.

Od r. 1971 do r. 1988 spolupracoval se svými studenty s Ústavem pro jazyk český ČSAV (ÚJČ ČSAV) v Praze na soupisech lidových jmen rostlin a živočichů pro dialektologické oddělení a na soupisech pomístních jmen na katastrech obcí a poleší v ČSR podle vědecké metodiky onomastického oddělení ÚJČ ČSAV v Praze. Studenti tehdy obohatili archiv toho vědeckého ústavu dohromady celkem 311 soupisy (36 dialektologickými a 275 onomastickými).

JU ani v těžkých dobách normalizace nepodlehł politickým tlakům a celý život byl, je a bude nestraníkem.

Jubilant PhDr. Mgr. Jiří Uhlíř je středoškolský pedagog, publicista, bibliograf, filmograf, literární a regionální historik, spisovatel literatury faktu, člen Obce spisovatelů (od 30. 5. 1996), člen Klubu autorů literatury faktu v Praze (od 14. 4. 2009), člen Střediska východočeských spisovatelů v Pardubicích (od 5. 12. 2015).

Redakce KRUHU, Pardubice, jaro 2022

PhDr. Jiří Uhlíř – autor knihy, která se v realitě stává národním pokladem

Nebývá zvyklostí, aby více než 400 stránková publikace věnovaná významnému výročí 200 let od narození spisovatele vycházela téměř rok po celonárodních oslavách. Stalo se tomu v případě díla *Božena Němcová inspirací pro umění, 1842-2020*, s podtitulem *Výběrová bibliografie*. Autorem je známý bibliograf a filmograf PhDr. Jiří Uhlíř, člen Obce spisovatelů. Doktora Uhlíře, který nedávno oslavil 85 let, znám řadu let a vím, že zdánlivé opoždění vydání knihy mělo promyšlený záměr v zařazení i aktuálních reakcí české veřejnosti k připomenutí dvou století od narození Boženy Němcové do připravované knihy. O jeho zaujetí touto spisovatelkou jsem slyšel již v roce 1964 od spolužáků na lesnické fakultě VŠZ v Brně, absolventů tehdejší Střední lesnické technické školy v Trutnově, kde až do pozdějšího odchodu do důchodu působil jako středoškolský profesor. Vyučoval zde, mimo další předměty, především český jazyk a literaturu. Tím vlastně potvrzuji i jím v knize uváděný rok 1961, jako termín badatelských počátků. Osobně jsme se setkali až v době mého příchodu na lesnickou školu do Trutnova v roce 1973, kdy jsme se stali kolegy. To již měl Jiří Uhlíř za sebou vydání řady bibliografických publikací věnovaných vývoji lesnického školství v Československu, které získaly ohlas i ve Švédsku. S publikací *Božena Němcová ve filmu a televizi* (1968) pak získal diplom na filmologické výstavě v rámci mezinárodního filmového festivalu v Benátkách, v Itálii. První pokus o zveřejnění rukopisu výběrové bibliografie o 303 stranách, se zaměřením na sledovanou spisovatelku, byl učiněn před 50 lety, zasláním do literární soutěže Šrámkova Sobotka, kde získal od odborné poroty 2. cenu a text byl doporučen k vydání. To však po v roce 1970 v nastupující normalizaci nebylo uskutečněno. Bibliografie k Boženě Němcové se ale staly součástí několika dalších knih. Jiří Uhlíř dále zpracoval a vydával bibliografie i filmografie lesnických škol v Trutnově a Písku, bibliografii města Jaroměře (1968 a 1971), bibliografii bibliografií města Jaroměře (1978) i filmografii blízkých Krkonoš (1970). Věnoval se i medailonkům osobností lesnictví tehdejší ČSR a veřejného života a kultury širšího regionu východu Čech. Později v Okresní knihovně v Trutnově prováděl se svými žáky průkopnickou, praktickou výuku informatiky, kterou později zpracoval do čtyř středoškolských učebnic českého jazyka. Řada Uhlířových prací měla i mezinárodní přesah. V roce 2012 převzal regionální Cenu Miroslava Ivanova za knihu *Osobnosti Jaroměře* (2011) a v roce 2013 Cenu Petra Jilemnického za knihu *Humorista Jaroslav Hašek a Jaroměřsko* (2012), obě knihy vydalo Nakladatelství Bor v Liberci. Za dlouholetou práci v oblasti regionální získal řadu ocenění od představitelů města Jaroměře, krajských i celostátních orgánů.

Téměř po celých 60 let zůstal, jako autor, věrný spisovatelce Boženě Němcové. Aby mohl své bádání završit, po několika pokusech v oficiálních nakladatelstvích, s prve zmíněným titulem, který nakonec vydal vlastním nákladem v loňském roce. Autor rozdělil knihu, která obsahuje 1796 bibliografických záznamů, do komplexu zajímavě podaných oddílů v tematickém i chronologicko-historickém uspořádání, včetně obsáhlých rejstříků a českého

i cizojazyčných resumé, dává neocenitelné podklady ke studiu díla i postojů v životě Boženy Němcové.

Jak si sám autor přeje, měla by publikace *Božena Němcová inspirací pro umění 1842-2020* sloužit nejenom knihovníkům, osvětovým a kulturním pracovníkům, pedagogům, studentům, historikům, publicistům, sociologům, ale i nejširší veřejnosti. Jeho obsáhlá kniha pro čtenáře, vědce i badatele, tak otevírá doklady působení života a díla spisovatelky, v konkrétních historických událostech, i vztahy jednotlivců a skupin společnosti v určitých obdobích k ní.

Luboš Zelený

LITERÁRNÍ ČÁST

MARTIN VÍDENSÝ – VYKROČENÍ ZE STÍNU

Jaro je tady

Louky už jsou v plném květu,
na zápraží bodrý otec
vytrubuje všemu světu:
„Jaro klepe na poklopec!“

Co s načatým večerem

Žízeň je velká, lahev prázdná,
proto si dám ještě jednu.
Sovička houká, skřivan chrápe,
jitro zatím v nedohlednu.

Pád

V hotelovém pokoji,
kde vyspávám další flám,
se staré rány nehojí
při výhledu do nikam.

V žilách zbytky alkoholu,
s tváří rudě odulou,
nestoupám, spíš padám dolů,
propadám se těžkou tmou.

Novodobí otroci

Anonymní čísla
jsou v tabulkách
zařazena
do přesně evidovaných
kotců.

Jateční pistoli
nahradila
ostrá tužka
a permanentní
vymejvání mozků
žere
jejich duše.

Jsou jen
něco
jako...

Na konci všech cest
jsou s urnovými háji
nová nadechnutí.

Ukázky z knihy Vykročení ze stínu vybral autor.

Autor k vydané knize:

Po deseti letech mi vyšla nová básnická sbírka. S trochou nadsázky by se dalo říci, že je to má druhá prvotina. Těším se z ní jako malý Mates.

LIBUŠE ŠINDLEROVÁ

RUKOJEŤ MODERNÍHO SOCIOPATA

Seznámení s MS

Mé jméno není důležité. Mohl jsem se jmenovat jakkoli: dokonce jsem se mohl jmenovat chi chi, prostě Jakkoli. Protože podmínkou je pouze vysoká inteligence! Vysoká inteligence a flexibilita, kromě jiného. Poněvadž v opačném případě z vás je tak maximálně „šmejda“!

Pro vás však budu MS. Jen předesílám, že po určitou dobu budu pro sebe používat označení malý sociopat, takže zkratka je vlastně (alespoň ve zvukové podobě) prakticky stejná, ale to teď opravdu řešit nehodlám, starejte se, milánkové!, od řekněme šestnácti už si, domnívám se, označení MS plně zasloužím!

Především vám musím povědět, že jsem byl na sebe patřičně hrdý! Můj život nebyl ničím, podotýkám NIČÍM, ovlivňován. Nepodléhal jsem náboženskému třeštění, byl jsem dalek charity i empatie, nevěřil jsem v žádné alternativní cesty! Moje mysl jest pragmatická, moje jednání přímočaré, trvale nasměrované k vlastnímu prospěchu. Jsem čirá esence skutečného lidství, prapodstata člověka. Neopracovaný surový diamant! Není možné mě získat, je možné mě jenom koupit.

Má kniha vznikla z mnoha důvodů. Tak za prvé – je námi pohrdáno! Kdejaký prostoduchý moula nad námi ohrnuje nos, kdejaký mediální lhář si s námi vytře – víte co! A přece! Co by byl Wall Street bez NÁS! Kdo by pracoval v národních bezpečnostních službách, a vůbec – kdo by vedl podniky a concerny a banky? A války? Z čeho byste asi tak sestavovali své vlády? Snad z těch slušňáckých přizdisráčů? Ale jděte, prosím vás!

Proto říkám, říkal jsem a říkat budu – buďte rádi, že nás máte. Alespoň máte s kým poměřovat svou úzkoprsou malost, svou šedou prostřednost! Alespoň se máte vůči komu vymezovat s tou svou směšnou morálkou, když na vás plnou vahou dopadnou důsledky vašich zasloužených neúspěchů a ničím neopodstatněného idealismu. A říkám to i dnes, když už...

Ale já se nad vámi ustrnu. Nejsme žádná sekta, dveře k nám jsou stále dokotán! Ovšem svoje podmínky to má, to nezastírám a peníze v tom roli téměř nehrajou! Můj malý kurz až exkurz do mého výjimečného světa vám může být cennou pomocí. A až nás budou miliardy – jo – to teprve ten svět skutečně nabere grády!

Prenatální život ms

Je marné začít diskutovat o tom, co bylo dřív, jestli vejce nebo slepice. Neboť v mém případě byla skutečně první slepi... ééé – MATKA!

Matka sociopatického embrya je výjimečná bytost! Zodpovědná, zvědavá a dokonale bezbranná ohledně potomka. A dokonale dravá kudlanka nábožná,

co se týče otce! Pokud se vůbec zabývá fyzickou osobou. Velmi lehce ho lze nahradit trpytivou zkumavkou, jejíž obliba v poslední době závratně stoupá!

Nejde-li se ovšem vyhnout živému jedinci (ano, nejsou vždy při smyslech naše matičky!), je jejich politika poměrně přímočará. Vcucnout, vycucnout a vyplivnout – v tom jsou mistryněmi svého oboru! Někdy to stihnou za jeden večer, někdy to vydrží dokonce do prvních týdnů našeho života. S prvním nárokem a první kritikou tento cizí a zbytečný element nenávratně mizí z jejich i našeho života.

Je tedy trapným, nicméně nepopíratelným faktem, že i já měl otce. Jeho přínos byl pranepatrný, prakticky nestál za řeč (viděli jste někdy spermii?), nicméně mohu to doložit nevyvratitelným faktem, že se o něm u nás v životě nepromluvílo. Ovšem to nemění nic na tom, že jeho nejrychlejší a nejúspěšnější spermii jsem právě já! JÁ, JÁ, JÁ. Právě si uvědomuju, že je to úžasné motto (jakož i motor) mého života.

Ano, moje maminka byla nadmíru zodpovědná a zvědavá těhule. Devět měsíců doslova ležela v knihách o mém narození. Hltala poučky o výchově silné osobnosti i o výchově jako takové. Okouzila ji vyhlídka, že se v jejích rukou octne nepopsaný bílý list, jež pokryje vlastnostmi dle vlastního výběru a vlastní vůle. Kochala se představou, jak hněte můj charakter, ana jej teše pevnou rukou jak kdysi sochař krásnou Pygmalion, abych posléze zazářil coby broušený briliant k obrazu jejímu.

V posvátném odhodlání ji utvrzovaly i tisíce odstrašujících příkladů! Nacházela je ve své matce a svých dětských traumatech! V chabých výsledcích snažení svých přítelkyň a známých! Je to těžké, když všichni dělají všechno tak špatně! Dmula se pýchou už dopředu. Pouštěla mi nesnesitelné vrzání a kvílení v domnění, že prahnu po vážné muzice, že dokonce patří k mému správnému nastavení! Miliónkrát denně polaskala svůj vzdušný život, vlévajíc laskavým gestem svoji lásku nicotnému zárodku. Mluvila na mě. Chválila mě, jak krásně rostu, jak krásně kopu, jak krásně se jí zvrací! Myslím, že ona vynalezla umění komunikace s plodem. Bez ohledu na to, že jsem jí neodpovídal.

Cpala mě i sebe neuvěřitelnými fujtajbly! Útočila na mě vitamínovými bombami! Konzultovala svědomitě každou anomálii a výkyv se svou lékařkou a také s terapeutkou. Přestala žít a začala být v jiném stavu. Ostatně – všechny tyto postupy se vyvíjejí chaoticky a hlavně v intencích globálního (zejména internetového) byznysu, takže když jsem se chystal k porodu, celosvětový přístup k těhotenství se už zase pronikavě měnil, což pochopitelně, a možná i našťestí, už nezaznamenala. Ke konci devítiměsíční lhůty, vyměřené k mému vývoji, jsem jí měl skutečně už plné zuby!

K rozhodnutí, že je načase ukončit válení a razantně se vmísit do kvasu pozemského dění, mě přivedlo její poslední ranní cvičení. Přimáčkla mi hlavu ke kolenům, že jsem si připadal jak citrón nad šálkem čaje! To byla poslední kapka! Tak a šmytec! – jde se na svět!

Nohou jsem protrhl svůj dosavadní příbytek a vypustil tu přívětivou vanu najednou. Dodnes mi v uších zní její hysterický jek – Praskla mi voda! Praskla mi voda!

Je pravda, že nikdo vyjma mě její křik nemohl ocenit. Singl matky nemají prostě komu sdělit svoje pocity. Vida, zrovna tohle je situace, kdy jejich báječný život vyjeví své stinné stránky! Po několika minutách celkem zbytečného pobíhání jí nezbylo, než statečně přivolat záchranku a odjet pro svého životního partnera – což jsem byl, jak rače vědět, JÁ!

Zrození ms

Bylo dramatické a podivuhodné. Po prvních příznacích mé snahy dostat se na svět matka odmítla родit. Byla to úchvatná scéna, jež v mnohém předznamenala naši společnou životní pouť.

Maminko, tlačte, pravil lékař vlídně. Všechno je v pořádku, konejšil ji. Nic není v pořádku, vyvrískla matka! Děsně to bolí! To není bolest, maminko, napomenul ji lékař. Jsou to stahy! Děťátko chce ven, dokončil nepřítomně. Tady čtu, zalistoval jejím chorobopisem, že jste pilně docházela na předporodní cvičení! Prodýcháme to, ano? sklapl desky.

Prodýchej si to sám, ty chytřej, já to nechci, vyjela na něj nastávající matka nenávisťně. Úúú, přiveďte mi toho debila, co mi to udělal!

Rozhovor by se jistě zdárně rozvíjel, kdyby mě to nepřestalo bavit. Rozběhl jsem se vstříc životu, jak nejrychleji jsem mohl. To byla podívaná, bože. Máti ve vrtuli, naprosto neschopná spolupracovat, doktor zpocený, sestry profesionálně klidné. Píchněte mi něco, vyndejte to ze mě, žádala rodička. Porodník si otřel čelo – Tak zase standard, jo?

Tak se stalo, že jsem na svět nepřišel přirozenou cestou, ale jaksi zvláště, skoro aristokraticky, abych tak řekl – císařským řezem. Nade mnou rozsvětlilo, vzápětí mě cosi zmáčelo, a než jsem se nadál, byl jsem synem.

Přinesli mě k matce druhý den. Mátožně se na mě podívala. Je to kluk, maminko, pravil lékař omámené matce. Jak se bude jmenovat? Je mi to fuk, pravila maminka dutě a tím si zpečetila vlastní osud. Nikdy jsem jí to nezapomněl a nikdy neodpustil!

Další věc, o kterou jsem byl ošizen, pak bylo její mléko. „Neudělalo se jí“ a nezbylo, než mě živit dokonale asexuálním sunarem. Za tohle ji jednou vrazím do domova důchodců!

Nezáleží na tom, že si na mě zvykla! Nezáleží na tom, že mě začala mít ráda, hned jak se probrala z následků narkózy. V tomhle jsem pes a jím také zůstanu. Pomstím se jí, pomstím se celému světu! To ještě uvidíte!

Kojenecký věk ms

I když – jakýpak kojenecký věk! Bylo mlíčko? Nebylo! Takže maximálně věk sunarový, nutrillonový, nestlébabyový, či prostě náhražkový! Druhá z mnoha náhražek v mém životě! Ta první byl onen zmrsknutý porod, abych nezapomněl.

Nicméně první rok života byl bomba. Hned na počátku jsem zaregistroval, že to, co ji opravdu nervuje, je můj pláč. Zejména v nočních hodinách s ní dokonale mával, musím říct. Přišel jsem na to víceméně náhodou, a pak rozvíjel

tuto bohu jistě nelibou činnost tak často, jak jen jsem mohl. Nesmírně to prospělo mým hlasívkám a v neposlední řadě pochopitelně i našim vztahům.

Co se týkalo mého repertoáru, brousil jsem jej jako drahokam. Přidával další a další rejstříky, zejména když umdlěla v pozornosti, a přivedl jsem tento léta opomíjený, nicméně v poslední době znovuobjevený druh umění prakticky k dokonalosti.

První zásadou bylo spouštět brek, kdykoli se domem rozprostřelo nepřírozané ticho. Vznikalo většinou tak, že ve snaze neprobudit mě se vznášela po špičkách a dařilo se jí téměř nedýchat. V horším případě to s ní prostě praštilo a ona usnula třeba ve stoje. Většinou jsem jí dopřál tak nanejvýš dvouminutový triumf a pak opět zadul do měchů.

Fungovalo to bezporuchově! Vrhala se ke mně zprvu soucitně, posléze v hrůze a nakonec z posledních sil. Měla jich hodně, musím říct! Tolik posledních sil nemá určitě ani profesionální vzpěrač či závodník Giro d'Italia v horské časovce!

Dával jsem si velký pozor, aby na mě neplatilo nic z toho, co si googlila na internetu. Stejně postižené mamky si tam vylévají srdce, až se musím smát:

Strašně jsem se na děťátko těšila, píše Simona. Ted' sotva žiju, přítel mě opustil po třech týdnech prořvaných nocí, jsem na všechno sama a asi se zblázním...

Můj milovaný chlapec mě ničí, svěčuje se Monika. Dělá mi ze života peklo. Už téměř nevycházím z domu. Nemám nervy na jeho hysterické výstupy. Jsem zralá na cvokhaus!

Zhubla jsem jedenáct kilo a nejspíš se zblázním, reaguje Petra. Nikdo mě nechápe, všichni jsou proti mně. Prý jsem si to způsobila sama. Nenávidím svět a nenávidím svoje dítě...

No to je pěkné! Nakonec budou i závidět svobodným bezdětným, místo co by to bylo naopak. Ještě že se to nedá zvrátit a zaplať pámbu za biologické hodiny, jinak by nás byly nejspíš plné popelnice! Ovšem dobrá zpráva je, že je NÁS fůra a nejspíš stále přibýváme!

Tož tak – žádné čajíky, žádné celonoční přejíždění kočárkem přes práh ložnice, žádné noční procházky! Uklidňoval jsem se pouze v její náruči, takže jsem nakonec svůj útlý věk strávil přicucnutý k jejímu krku. Bez oddechu a bez slitování. Nedal jsem jí jinou možnost, a ona podlehla! Mé první velké, nikoli však poslední vítězství.

A nejenže jsem ji zlomil, zbavil prakticky svéprávnosti, ale navíc ji na dlouhá léta opatřil neurotickou fobií z mého křiku, zejména v hustém davu.

Mělo to samozřejmě i svá negativa. Například jsme se první rok asi čtyřikrát stěhovali. Okolí nebylo mému talentu nikterak nakloněné a každý bytný nakonec podlehl výhrůžným tlakům ostatních nájemníků ohledně probdělých nocí a nakonec ji vyrazil.

Výsledkem mého celoročního snažení bylo, že se vlekla na pokraji zhroutení. Unaveně balila mé propriety a pokaždé jen vyčítavě řekla – Já se z tebe zblázním!

Ale nezblázníš, řekl jsem jí ve věku dvanácti měsíců a ona omdlela. Od té doby jsem byl pánem jejího života. Sloužila mi do roztrhání těla, obhajujíc moje průšvihy a do krve se hádajíc s každým, kdo by mně chtěl něco vytýkat!

S tímto úžasným výsledkem jsem se vbatolil do druhého roku své oslňující existence.

Batolecí věk ms

Až do tohoto okamžiku se naše něžná válka odvíjela pouze na domácím kolbišti. Tak nějak nezáživně, bez publika, bez obdivného přihlížení davu. Předpoklady pro vstup na prkna, jež znamenají společenský život, však byly splněny a základy položeny betonové. Bezvýhradná poslušnost mé vůle dokonce vylučovala i jakoukoli společenskou přetvářku ve smyslu – doma to nedělá, nevím, co to do něho vjelo... asi je nervózní (unavený, přetažený, něco na něj leze) – doplň podle svého! Je to můj syn, drtila sveřepě a neurčitě cítila, že dělá přesně stejné věci, jež dříve u svých družek odsuzovala. A právě to ji nádherně zbavovalo jistoty! Můj syn má právo se svobodně projevovat. Nechci z něj vychovat onuci!

Zpočátku měla přirozeně kamarádky, dokonce nějaké příbuzné. Živě si pamatuji její matku. Neobdivovala mě a nijak neuplácela. Příšerná ženská! Mírně znechuceně, nicméně vlídně shlížela na moje hemžení a pak se otočila k ní – Vypadáš děsně! Copak jen to, že jsi porodila dítě, tě opravňuje k tomu nedbat na sebe? Podívej se na mě! Tři jsem vás vychovala, a je to snad na mně znát? To chceš zůstat nadosmrti sama?

Ta moje na ni ulpěla zvaveným pohledem. Až tohle přejde, vyřkla bezbarvě, hodím se zase do figury, neboj. Taky se chci vrátit do práce, pokrčila rameny. Až TOHLE přejde...

A nenech ho se takhle vztekat, nabádala ji bábi. Vám jsem nikdy nic podobného netrpěla. Kam bych přišla při třech dětech?

Tak toto obecenstvo se mi podařilo zlikvidovat v rekordním čase. Zejména ze strany těchto politováníhodných individuí reálně hrozilo, že by nás rozdělili, že by mě – považte – například hlídali, aby si ona mohla také chvíli odpočínout, nebo dokonce si užívat!

Ještě že se prořekli přede mnou a včas. Znechutil jsem jim pobyt se mnou tak virtuózně, že část z nich se definitivně ztratila z jejího života a zbytek ji vydědil. Nevadí, mám všechny vlohy k tomu stát se dravým a NEZÁVISLÝM jedincem!

Naše výpravy za potravou byly ovšem skvostné. Miloval jsem to. Trůnil jsem na nákupním koši jako v závodním ferrari a rejdl s ní mezi regály. Nakupovala chvatně v úporné snaze být už zase venku, dokud jsem takhle sladoučký.

Milostně jsem se na ni usmál. Ci bumbat, ukázal jsem na flašku balantinky. Maminka zbrunátněla. Věděla, co ji čeká, a zároveň netušila, jak tomu zabránit. Ani jedno řešení neslibovalo světlé vyhlídky. Buď odmítne – na to jsem se

přímo třásl, nebo bude na veřejnosti napájet své robě alkoholem, a to jí teda nezávidím. Okolo se začal srocovat zvědavý zástup.

Ci bumbat, ci bumbat, ci bumbat, opakoval jsem monotónně a ukazoval do regálu s chlastem. Nemůžeš bumbat whisky, miláčku, pravila nervózně a provinile přehlédla natěšené auditorium. Evidentní potěšení z její nezáviděníhodné situace ji nadzdvihlo. Co čumíte? osopila se na nejbližší babku.

Ta okamžitě zvedla berli – Týýýý! Viděli jste to? kupuje fakanovi chlast, a ještě si na mě dovoluje! Dav začal vypadat ještě více pobaveně. Několik jedinců mé krevní skupiny se jalo popichovat znesvářené strany. Jen jí ukažte, babičko! To jsou dneska matky! Všechno jsme jim dali, k hotovému přišli a tohle je výsledek?

Ani druhá strana se nenechala zahanbit. Jenže máme demokracii, babi, tak se do výchovy nepleťte, buďte tak hodná. Vy už jste si svoje zkurvili... Rozeřval jsem se z plných plic.

Máti se vypotácěla z davu evidentně na pokraji kolapsu. Projela kolem pokladen a jako ve snu zamířila k autu. Ze dveří se vyřítila ochranka a ten zbytek bych vám nepřál.

Mnul jsem si ručičky, až to šustilo.

Školní léta ms

Teď musím říct dvě věci. Nejčastější slova mé matky po dobu školního vyučování byla – zítra dojdou do školy..., a to, že zněly čím dál unaveněji. Bohudík, v té době už nás byla ve školách většina, a tak se občas tvořily i fronty naštvaných rodičů, jež přicházeli den co den cosi řešit. Problémů bylo nepřeberně. Facebook byl přímo semeništem, zbytek se děl ve třídách.

Matku jsem ovšem školil nepřerušovaně devět roků a to při KAŽDÉ příležitosti. Jednou z nesmírně příjemných příležitostí byly společné obědy v hospodách. Byl jsem studnicí nápadů, jak vytočit zejména okolí. A jeden zábavný obídek mi tane před očima. Je mi asi devět, usedáme v restauraci, příbory připravené, pití nalito... Matka sedí zády k obecenstvu, já si sedám na stůl, jednu nohu na opěrci, druhou na židli. Ozve se nespokojený šepot jako rajská hudba k etudě. Tak co si dáš? zeptá se matka. Je zřejmě dobře naladěna a jako vždycky optimisticky doufá v naše souznění.

Co tam píšou? ukážu na jídelní lístek. Matka si nasadí bifokály a snaživě recituje lákavé menu. A to i přesto, že již čtvrtým rokem plynne čtu. Tortilla s kuřecím masem... tu máš rád, americké brambory s kečupem a rybími řízký, nadějně po mně loupe zpod brýlí... Já ani slovo, houpu s opěradlem židle a třískám příbory. Matka vzdychne a čte dál – Kynuté knedlíky s jahodami a šlehačkou... Tak vybral sis? řekne naléhavě, protože číšník se blíží. Dávám si na čas. Asi níic, protáhnu, všechno je to hnusný. Dejte nám chvilíčku, omluvně pípne matka a číšník se taktně vzdálí. Co blbneš, zase? Pokrčím rameny a rýpu nožem do desky stolu. Je mi opravdu jedno, že začíná pěníť. Tak jdeme pryč, řekne nezvykle rázně, podrobená palbě znechucených pohledů. To jsou dneska

haranti, dolehne k nám, když mjíme poslední stůl. To je tím, že nemaj' hlad! Já bych to..., zbytek zaniká díky vzdálenosti. Jako potlesk na otevřené scéně.

Ale zpátky do školy! Naše třídní žabomyší války byly k popukání. To jsme se sešli všichni v ředitelně – ředitelka, úča, moje matka, jeho (její) matka (táty měly spíše socky) a já a ten druhý mazánek. Ředitelka – Nu tak, chlapci, jak to bylo? Moje matka – Paní ředitelko, to je skandál! Podívejte, co napsal Albert mému klukovi! Nastrkuje jí před nos mobil. Ředitelka slabikuje – Jsi ten největší z..d, co znám, tvůj táta tě mněl rozemlýt ve mlýnku na maso, až tě potkám, zabyju tě!

Ředitelka – Vidím, je to samá hrubka Moje matka – Já si vyprošuju, abyste to zlehčovala! Můj chlapec se bojí do školy! Druhá matka – To dost pochybuju! Tohle on Patričkovi napsal předevcírem! Ředitelka – Udělám ti díru do krku a nacpu ti tam toho tvýho č...a! Abys chcíp ty hnusnej šmejde! Ředitelka okouzleně – Skoro bez chyby!

Obě matky – Jsme vám k smíchu? Nebudete se tady na nás vyvyšovat! Za naše daně! Úča – Já myslím, chlapci, že byste si měli podat ru... Obě matky – Vy držte hubu, vy krávo! Když neumíte udržet pořádek mezi dětma, máte jít navážet zboží do řetězce!

Učitelka s brekem utíká z ředitelny. Ředitelka unaveně vzdychne – Tak co s tím? Druhá matka – Dejte toho zmetka do jiné třídy! Moje matka – tahá ji za vlasy – Ty si ho dej do jiné třídy!

Ani nevím, jak to vždycky dopadalo. Asi nám něco naslibovali a někdy jsme i měli ráno novou učitelku. Jak říkám – legrace. Vůbec nechápu, že jsem se něco naučil a že mě mohli přijmout na střední školu.

Tam někde jsem opustil dráhu malého sociopata a vydal se na nelehkou, ale zářivou cestu Sociopata Moderního!

Úryvek z delšího textu

MARTA URBANOVÁ – NÁVRATY

Smutnění

Někdy mi bývá smutno
Otvírám knihu poezie
Láska mlha nad lukami
Nezáleží-li na ní
Na čem tedy
Jednotlivá slova jako holubi
usedají na mou římsu
Jejich třepotání křídel
hladí v mé duši dávné křivdy
Bezpráví
které je nedílnou součástí
našich životů

Povzdychnutí

Vidím vnoučka
táhnout po zemi kabát
svého dědečka
táhne ho jako vozík
k popelnici
Už není kdo by ho nosil
už nikdo nevnímá
že mne tenhle obrázek
může bolet

Noční preludium

Když v noci nemohu spát
pročítám si verše
Každý básník jinak prožívá svou lásku
a zdá se že miluje stejně
Čtu si o holubech dětství
ráchajících se pod oknem v kašně
Vidím třepotání křidélek
než vzlétnou do oblak
Další báseň mne rozlítostní k slzám
nad osudem psa
jemuž zkracují řetěz
Takové jsou naše lásky
vnímané ze všech úhlů
Krásné a úděsné

Definitiva

Karty jsou rozdány
dávno před naším narozením
nemůžeme si vybrat hodinu
ani rodinu
natož maminku
která by nás uvedla
do správného století
spořádané země
pravého domu
a k tomu
nám vybrala otce
jenž by s ní ruku v ruce
nešetřil láskou

Poslední cesta

Nikdy nevíme kam budeme odcházet
Ani ti kdož odešli před námi
nám nedali vědět
I když slibovali
Nemožné

Ukázky z knihy Návraty, 2021

JANA BURČÍKOVÁ – PAN SOUCITNÝ

„Ignáci, vezmi si mě!“

Ještě v sobě nestačil identifikovat divný pocit, o jehož důvodu ani účelu se mu zatím nepodařilo zjistit zhora nic, už je tu další záležitost k řešení. Na co že se ho to právě zeptala? Anebo to snad nebyla otázka? Není si jistý. Možná, kdyby to zopakovala. Dala si více záležet na výslovnosti a nekňourala, jako kotě, co pod sebou vytuší první dotek vody.

Ne, nikdy by s ní takhle nezacházel. S Marion ne. Vždyť on má potíž i s těmi nadbytečnými kořátky. Nejsou to ještě ani dva celé dny, co mu bytná podala škatuli. V rukách se mu mrskala jako živá. „Plav. Pošli je po vodě. Kdo ví. Třeba se jich někdo ujme. Já je tady nechci,“ vysvětlila mu úkol, jehož se nezhostit, znamenalo by pro něj přijít o střechu nad hlavou. A to si nemohl dovolit. Ve městě je pořád moc koček a málo bytů k pronajmutí. I když, jestli se tomu jeho kamrlíku s příliš krátkou postelí, oprýskaným umývadlem, rozklíženou židlí a stolem tak akorát na jeden talíř dá říkat slušný bydlení. Kdyby tu měla Marion zůstat, musel by on jít na pelesti. Zrovna jako teď. Zatímco ona týrá unavené nohy židle, on posedává na peřině, která zůstala zmuchlovaná na dolní části slavníku přesně tak, jak ji tam ráno při ospalém vstávání skopal.

„Vezmi si mě!“ donese se k Ignácovi znovu ve chvíli, kdy tak nelogicky uvažuje o topených kofatech a snaží se vyhnout předsevzetí, jež by ze situace, kterou neprožívá poprvé, docela logicky vyplývalo. Měl by se sebou začít něco dělat. Měl by se konečně naučit žít. Jinak na tom bude pořád stejně bídě, jako je.

Jako byl.

Dokud mu Marion nepřednesla žádost, o které on, snad pro moment nečekaného překvapení, snad z jisté, špatně skrývané vypočítavosti, není schopen uvažovat. I kdyby se mu dařilo dělat, že neslyší, nemůže si nevšimnout Mariiných očí.

Visí na něm jako dvě přezrálé, hnilobou nakousnuté trnky.

Úpěnlivě prosí o odvetu. Zároveň vyhrožují. Neodpoví-li, jak si Marion z hloubi svého samotou okoralého srdce přeje, vyční mu tak, až ho připraví o bezesný spánek. Spilají mu, že se má tak lakoticky k činu. Měl to vyslovit on. Na něm bylo, aby nabídl ženě, ze které už několik měsíců vídá mnohem více než jenom naducané tváře, tlusté prsty a sem tam poodhalený kotník, sebe celého a minimálně půlku svého stále více nuzného než kloudného světa.

Ty oči se mu přilepily na jeho popraskané rty. Sem tam se mu zdá, že se dávají do pohybu, ale po prvních pár krocích do bezprostředního okolí jeho neholeného strniště se úprkem vrací zpět. Může si za to sám. Kdyby se před návštěvou Marion oholil, nemusel by teď snášet to proklaté kousání do rtů, kterým na něj její dvě uhnívající trnky útočí. Jak to, že si toho nevšiml dřív... Jak jsou nešťastně opomenuté, každým dnem méně a méně stravitelné. Cítí jejich pachut' v ústech. Způsobují mu žaludeční nevolnost. Nemůže se do nich podívat. Otrávil by se jedem, který v nich kvasil po všechna ta léta, po která žila Marion bez muže.

Ignác se hlasitě nadechne. Předzvěst promluvy? Má snad už konečně co říct? Zná odpověď?

Kdepak. Naděje z hlubokého nádechu vyprchá jako vůně povadlého kvítka. Skladatel mnoha drobnějších kompozic, z nichž některé by stály i za pár zlatek, tápe v bažinatém terénu vlastních prožitků. Po pevné půdě pod nohama ani památky. Nemá, od čeho se odrazit. Ke dnu hluboko, břehy před ním ustupují, jako by se ho bály. Jeho uvažování připomíná neurčitou, nápadně těkavou emulzi. Jestli v nejbližší chvíli nevyvine nějakou, byť jen povrchní snahu, nějakou vlastní myslí vedenou aktivitu, vyprchá ona vzácná látka docela. Ignác nemá ve zvyku klamat sám sebe. Ví, že se dostal do úzkých. Měl by se rozhodnout. Musí se rozhodnout. Jednou se vloudil pod ženskou sukni. Nezbyvá mu než se vyrovnat s důsledky. Naložit si je na záda a vláčet se s nimi životem.

Nebo je odmítnout.

Přestát hanbu. Je nad nebeskou klenbu jasné, že by ho neminula. Nakonec však všechno jednou pomine...

„Budu ti dobrou ženou. Ty potřebuješ ženu, Ignáci!“

Zaslechne cosi o potřebě, jež by mu měla být vlastní. V tu ránu se mu připomenou všechny jeho potřeby. V jistých obdobích naléhavější, jindy upozaděné

jiným, ještě údernějším děním. Potřeby... Tolikrát už je držel pevně v hrsti, nahodil jim opratě, osedlal je, jako sedlák osedlává valacha. Pak se opakovalo pokaždé totéž. Kůň se splašil. Byl to moment. Okamžik nepozornosti, nedostačného úsudku a veškeré jeho dosavadní činnosti přišlo vniveč. Od kopyt se rozstříklo bláto. Hroudy hmlizké půdy mu vletěly do obličeje, pošpinily šat. V těch několika málo vteřinách pokaždé přestal být tím, kým byl dosud. Konec jedné epochy. Slzy v očích, hněv na jazyku, rozčilení v pěstích a před sebou nulový začátek.

Viola byla první. První, na kterou pomyslel. První, které se dotýkal, byla ženština, kterou si koupili s kamarády za studií. Violy by se nikdy tak, jak se dotýkal oné nepůvabné bezejmenné, nedotýkal. Na Violu by hrál. Kdyby mu k tomu dala svolení. Anebo se jí vůbec neměl ptát a rozehráť ten nástroj, jenž tak úzkostlivě střežila pod šaty, jako když se chystá cvičit prstoklad na houslích. Jenomže zrovna tak to nechtěl. Viola si zasloužila jinačí zacházení. Ne proto, že patřila k těm, o jejichž původu nemohlo být pochyb. Její urozenost si ještě o laskavost neříkala. Když k němu přišla do hodiny poprvé, doprovázel ji její otec. Ještě dnes si Ignác pamatuje, jak mu tenkrát kladl na srdce: „Dávej mi na ni pozor chlapče. Svěřuji ti poklad. Doufám, že moji důvěru pojmeš za čest, jaké se hned tak někomu nedostává.“

Neodvažoval by se soudit, zda pojal, či nepojal, ale pakliže důvěru ctihodného pana hraběte pojal, potom způsobem natolik osobitým, až se z něho vyklubal vztah vpravdě osobní. Ignác se do Violy zamiloval a ani trochu za to nemohl. To ona ho svým cudným upejpáním ustavičně sváděla. Ona se na něho dívala skrz řasy, které on, chtěl-li její pohled opětovat, nemohl opomíjet. Ona to byla, kdo držel ručku na pianu tak, že ji on musel chvíli co chvíli narovnávat, aby dostal slibu, který jejímu pantatičkovi dal. Jak jinak ji měl naučit alespoň trošku kloudné hře než ji podepírat hřbet rukou, kterých se dotýkat, bylo jako sklouznout po náledí rovnou do pekel spalující vášně.

Đábelská začka. Kdyby mu alespoň neodtajnila, že piano z duše nenávidí. Jak jinak si měl potom vysvětlit její více než pravidelnou docházku než opětováním jeho zájmu o ni.

Nestihl však dokončit ani první polibek, když mu s křikem ptáčete vystrčeného z hnízda utekla.

Bylo to tehdy poprvé, kdy si myslel, že se mu srdce rozervalo vedví. Že už se nikdy nezahojí. Že vykrvácí. V bolestech mučeného zvířete obcházel jejich panství, nahlížel do oken, číhal za živými ploty, aby ji opět spatřil. Záhy však poznal, že spatřit ji a nesmět se přiblížit, nepřidržet její ručku nad klaviaturou, nepřivonět si k zátylku, na kterém pokaždé ležel uvolněný vlas, je mukami, která on snad pro svou přecitlivělou povahu není schopen snést.

Nezbyla mu jiná možnost. Musel přece zachránit sám sebe. Své rozeklané srdce.

Doprošoval se. Klečel před ní na kolenou. Vzpínal k ní sepjaté ruce, vroucně ji prosil. Žadonil o slitování. Sliboval jí, co nemohl splnit, jen aby mu byla po vůli. Aby ji směl milovat.

Zakázali mu vkročit na pozemky, jež měla po svém chřadnoucím otci zdědit.

Prohrál.

Pruhovaný povlak peřiny pod Ignácovou zadnicí zašustí. To jak mu vzpomínky proudí žilami. Nejraději by jim utekl. Vzal by docela poraženecky do zajechů. Představa rychlého řešení v Ignácovi vzkřísí naději. Zcela jistě by tak pláchl i lepičským očím Marion.

Najednou se mu to zdá nemožné. Zatímco on se dokázal o dobrých patnáct let vrátit v čase, polaskat křehké údy své první lásky, podstoupit zranění a jakž takž se z něho vykurýrovat, ona je stále tu. Stejně nehybná, neústupná, odhodlaná i zoufalá. Připomíná mu mohyly, v níž se zabydlela úzkost. Mohyly, jež se člověku čas od času zjeví v cestě. Se kterou vést rozhovor bylo by jako nosit sněh ke kamnům. Kterou nelze jinak než obejít.

Jenomže to by nesměla po světě chodit Irma. Koruna po slunci prahnoucího stromu. Statná v bocích, útlá v konečcích svých roztančených paží. Duše spanilá jako nevinná labuť šíje. S větrem zapleteným do vlasů, s očima jako dva ohni uloupené uhlíky. Žár toho ohně, jímž se na Ignáce dívala pokaždé, když mu servírovala snídani, nosila v sobě, ať bylo horko nebo mráz. Líce nepřetržitě plamenné, zuby bělostné jak sníh na skaliscích hor. Měla zvláštní nadání nechat splývat rozpory a vytvářet z nich zcela nové, dosud neobjevené substance. Dcera jeho druhé bytné. Vdova. Od hlubinky pod krkem až po konečky prstů sešněrované vysokými střevíci semknutá v černotě, kterou probleskovala duha jejich nespoutaných tužeb. Jak by se v ní mohl zmylit? Vždyť si o to sama tak očividně říkala. Ne tak, jak jej nyní žádá povadající žena v jeho nuzném, za pár babek pronajatém pokoji. Za Irmu její žádostivost vykřikovala její těsným živůtkem vzedmutá ňadra, kyprá stehna pod závoji smutných látek, břicho povolené zakuseným mateřstvím. Irmu si hodlal vzít bez ptaní. Neváhal, když namísto aby sáhl po krajici servírovaném s tvarohem, zalovil v jejím výstřihu po jejím neméně tvarohovitém poprsí.

Odměnu schytl stejně bolestivou jako dříve u Violy.

Musel uznat, že se v jejím žalu zmylil. Její vyzývavé truchlení se mu stalo osudným. A nepomohlo mu ani odprošování, ani tisíce slov, jež jeho rozbouřené nitro chrtilo na jeho obhajobu. Bože, jak ji tenkrát nechtěl pustit. V žádném případě opustit. Když jej znechucená bytná vykazovala z domu, padl před nebhovou Irmu na kolena a leม jejího smutečného klotu třímál v roztrěsených rukou tak dlouho, až o něj jediným pohrdavým škubnutím přišel.

Plazil by se za ní, kdyby před ním nezavřela dveře na petlici.

S Irmou se Ignácovo srdce loučilo dlouho. Déle, než se ona vymanila okovům předsudečného zármutku.

Bytost na protější židli posune podrážky bot, takže vyvolá dojem vcelku čitelného záměru. Chce odejít, proletí Ignácovi hlavou. Anebo se k němu co nevidět vrhne. Skočí na něho jako šelma na kořist. Uloví ho ve svém hladovění. Ignác k Marion nikdy nepocítil víc než ryze fyzickou náklonnost. Ona do něho však vkládá všechny své den za dnem, rok za rokem skomírající naděje. Čas už Marion odepsal. Předloni snad ještě mohla za něco stát. Poskytnout muži

plodné lůno pro jeho potomky. Několik fádnic let zpátky ještě mohla být žádoucí. Pohledná, svěžejší, méně opotřebovaná. Ignác si s trpkou pravdivostí uvědomuje, kdo jej před chvílí požádal o sňatek. Kdo žebroří o jeho účast na neošálitelném stárnutí ženštiny, která mu už nemá, kromě svých vysychajících vnad, co nabídnout.

Ještě jedno pošoupnutí po hrubě hoblovaných prknech podlahy. Ne, ať se nic nemění, ať zůstane tam, kde je. Takhle se to ještě dá snést. Jen ať se na něho ve své tupé prosebnosti nevrhá. Hlavně ať si před něho nekleká. Je to ponižující. Potupné a marné.

Do třetice se Ignácovi vybavuje pocit, před kterým by tak rád uchránil Marion. Potřetí se po kolenou vydal za vzdalující se Rachel. Odmítla jej stejně jako obě jeho předcházející lásky, i když důvod pro to měla jiný. Rachel Ignácovi nevěřila.

Přestože jediný, kdo měl skutečný důvod nevěřit, byl on.

Poznal ji jako holku na prodej. Popíjela tenkrát ze sklenky, ze které neubývalo, zatímco její společník vyprázdnil už čtvrtou. Pozoroval je zpovzdálí lavice v rohu lokálu. V prvním patře domu se nacházely pokoje pro hosty. Klient vyprázdnil láhev a zmizel s tou, za kterou zaplatil, o poschodí výš. Ignácovi se ona střízlivá dívka ztratila z očí, nikoliv však z mysli. Umínil si, že ji v tom nenechá. Že jeho náruč už navždycky nahradí všechny ostatní náruče náruživých ženáčů, kterým se jejich vášně nedaří ukájet v domácích ložnicích.

Šla s ním hned na druhý den.

Nezaplatil. Jednak měl zrovínka hluboko do kapsy, ale především, každým usmoleným centem by jenom podrazil vlastní nohy.

Nastěhovala se k němu s předtuchou jakéhosi uzdravení. On se zamiloval první. Následovala ho jen krátce po jeho prvních milostných přehrávkách. Byl přece, mimo jiné, i učitelem hudby. Notové linky byly jeho pracovním nástrojem. S upřímností do nich vpisoval noty mollového blouznění, s vroucností zamilovaného jí je přehrával, zatímco ona jim naslouchala v rozpoložení dosud nepoznaného očekávání. Láska milovala jinak než choutek chtiví pánové.

Byli by bývali šťastni, kdyby byl býval Ignác alespoň o malinko méně lehkomyšlný. Možná se jí věnoval příliš, takže mu nezbýval čas ani energie na práci. Možná se nechal unést záłudnostmi tolik sladkého mámení. Tak jako tak, jako milenec snad obšťal, zodpovědnosti muže beroucího pod svou ochranu ženu však dostát nedokázal.

Odcházela v podvečer, vracela se nad ránem. Několikrát do týdne. Hlad ji vyhnal za prací. V posteli jim byla zima a vlastník nemovitosti, do níž Ignác Rachel přivedl, na ně hrozil prstem pokaždé, když se objevili na pavlači.

Ignác to nemohl snést, ale nic pro to neudělal. Rachel lehávala s cizími muži, aby zmírnila bídu toho, jemuž by tak ráda patřila.

V jedné vypiaté chvíli nevydržel svoje pokoření. Byl k ní hrubý. Neuhodil ji. Jenom na ni prskal slova páchnoucí tím, čím je oba živila. Chrstnul jí tu potupu do obličej se stejnou rozhodností, jako když jí roztahoval nohy, aby ji potěšil.

Vyběhl za ní na ulici. Nebyla k zadržení. Stejně jako jí bylo i jemu jasné, že ona se bez něho obejde, zatímco on bez ní nikoliv. Zapřísahal ji, spílal jí, hned

zase žebrol o slitování. Pošlapával její stopy až na druhý konec města. Potom mu zmizela v jednom z těch nechutných průjezdů, do nichž se on sám nikdy neodvážil vkročit.

Postával tam na tom chodníku každou chvíli, kdy neměl nic jiného na práci, což byla většina jeho nicotností naplněného času. Před nosem si přidržoval kapesník, aby z toho zápachu neomdlel. Zažraný do opelichaného flauše kabátu si ho nosil domů, až mu ten nehorázný zápach pomohl pochopit, že Rachel je definitivně pryč.

„Buď se mnou. Snažně tě o to prosím. Ty potřebuješ ženu. Mě potřebuješ! Miluješ mě přece! Říkal jsi to... Miluji tě, Marion... Tak jsi to říkal... Moje krásná Marion, miluji tě... Musíš si mě vzít!“

Tohle že skutečně říkal? Opravdu k ní promlouval o kráse? Ignác se pokusil zaostřit na osobu, jež ho tak urputně žádá o milost. Vskutku, není, nemůže to být nic jiného než chabá prosba o soucit. Není na ní zhola nic, co by se mu mohlo líbit. Co by se někomu mohlo líbit.

Oči mu nabízejí neutěšený obraz pomálu přitažlivé ženy. Ženy na prahu života. Na přelomu smysl dávajícího žití a osamělého živoření.

Vnitřní obraz jej ještě jednou vtahuje do příběhů s neutěšeným koncem. Hrudník mu znovu devastuje bouře vyvolaná odmítnutím. Viola, Irma i Rachel jej uhodily do míst, o nichž si nikdy nemyslel, jak dovedou být citlivá. Znovu se mu bolest rozlévá trupem. Zachvacuje všechny vnitřnosti, vtéká do údů, z nichž ten pátý prožívá ponížení, nad které v živočišné říši není. V hlavě mu třeští věty, které jako by jedna jeho láska opsala od druhé. Vyslovily je všechny, bez nápovědy, bez sebemenší známky soucitu. Prý se jim ošklivil...

V ten moment jako by schytl další ránu. Tentokrát jej však úder nedrtí, nesmýká s ním k zemi, nenutí jej k předem nesplněným slibům. Tento úder mu minulost přetavuje v přítomnost. Zjevuje mu řešení, které může být jediné správné. Pro něho i pro ubohou Marion. Jeho vykoupí, ji zachrání.

„Tedy... zůstaň. Buď mi ženou, jestli po tom opravdu toužíš,“ vypadne z něho předem nepromyšlený verdikt.

Jakoby se upsal ďáblu, vydává se všanc spořádané budoucnosti bez lásky.

(Napsáno na motivy ze života Vincenta van Gogha)

*Svůj životní sen si dokáže splnit každý den.

*Nechápe, proč mu doktor předepsal už tolik léků, když mu ještě žádný nechutnal!

*Nosiči bývají většinou sedření – ale co takový bacilonosič?

*Sen zneprátelených plešatců: nechat si narůst vlasy tak, aby si do nich mohli vjet!

Aforismy Jiří Faltus

VĚRA KOPECKÁ – ZE SBÍRKY TAPISERIE MLČENÍ

Za hradbami

z hradby mraků
paprsek nesmělý
podává nám ruku

tak kdosi
nenápadně prosí
o odpuštění a smíření

staví svůj mostek snů
nad rozbořenými mosty
nenávisti a zlosti
svou křehkou lávku úsměvu

Okno do oblak

nebe počmárala
kondenzující pára
dráha mizejícího dne

tak zbytečně rychle
krajiny míjíme
laskavého ticha v nás

tak vybuchuje čas
když překonává hradbu zvuku
a v nás zabolí dávno
spěchem počmárané

Za hradbami letní noci

za hradbami noci

se dějí věci
neslyšené němé něžně

uprostřed vůní
si žena lehne
a čeká čeká nekonečně

rozevřená kniha
roztoužený klín
pomalu vyhasíná
žena i noc roztoužená

Co zbývá

Na stole zůstal šálek
s otiskem tvých rtů
Poslední z polibků

Tužka a sešit
mlčí stránky
A přece vyprávějí

Na podrážce bot
hlína poslední živá
upomínka tvých kroků

...co zbývá...

IVA TAJOVSKÁ – ŽIVOT BYCH DALA PRO NĚHO

Těhle vzpomínce se nebráním, je vítána, i když je poznamenána nádechem rozčarování, ale taky i novou nadějí. Promítačka v mé hlavě začíná šveholit, nikdo by se nedopočítal, kolikrát mám prožité každé políčko.

Pracovala jsem v obchodě Voňavkářství a mydlářství pod Zelenou branou. Pro dceru řezníka obklopenou pachem masa a uzenin to byl balzám na duši. Naučila jsem se složení každého mýdla, parfému a toaletní vody, i ze spaní bych dokázala odpovědět na všechny všetečné otázky, ale i tak jsem o sobě stále pochybovala a myslela si, že ještě nevím všechno a panu majiteli nebudu dost dobrá.

Pokud zákazník dlouho nepřicházel, bývala jsem myšlenkami u Jana. A přivolala ho! Jarní, ještě chladné dopoledne vkročil do krámků. Měl na sobě tmavě

modrý pulovr s rolákem, pumpky a čapku s kšiltlem, pod níž vykukovaly plavé vlasy. Nemohla jsem popadnout dech, když jsem ho příškrčeným hlasem zdvořile pozdravila. Zacloumala mnou závrať a kolena mi změkla. Stál jen kousek přede mnou. Byl cítit benzinem a olejem a v tu chvíli to pro mě byla ta nejopojnější vůně, které se i ten nejluxusnější parfém na světě nevyrovná.

Čekala jsem, až vysloví: „Slečno Oldřiško Jonášová, omlouvám se, že jsem se zpozdlil, ale měl jsem tuze práce, proto přicházím až teď, abych vás pozval tam, kam budete chtít...“

Ale neřekl to. Nepoznal mě nebo zapomněl?! Spolkla jsem zklamání a znejistěla, byla jsem připravená na různé možnosti jen ne na tu, že se ke mně nebude znát.

Když začal vybírat voňavku, působil plaše a nesměle. Srdce mi zase začalo pravidelně bít, když řekl, že chce koupit dárek své matce. Úlevy jsem najednou měla na rozdávání. Mohla jsem se naklánět přes pult směrem k němu, abych mu dala přivonět, a čím víc jsem příškrčeným hlasem mluvila o obsahu jednotlivých flakónků a další a další pokládala před něj, tím byl nejistější. Zapomněla jsem na nabádání šéfa, že méně je více a nesmím zákazníky zahltit. Byla jsem jako v oblacích, tam, kam on už nesčetněkrát zamířil. Pult byl plný a já se bála, že mu dojde trpělivost nebo se nedokáže rozhodnout a odejde.

Hřbetem ruky si rozpačitě oťrel knírek a odlepil pohled od zboží. „Nechal bych to na vás, slečno,“ řekl a já zahlédla jeho šedomodré oči.

„Přece Oldřiško,“ měla jsem na jazyku a neodvážila se to vyslovit.

„Nevyznám se v tom,“ dodal tiše.

„Nechá to na mě, na mě,“ dunělo mi v hlavě. Těžší úkol mi snad nemohl dát. Chtěla jsem, aby si odnesl to nejlepší, ale najednou mi pro něj, tedy spíš pro jeho maminku, nepřišlo nic dost dobrého. Všechny vůně se mi slily do jedné a já náhle byla stejně nejistá a bezradná, jako on. Pomohl mi. Sáhnul po parfémované vodě v atraktivním flakonu s uzavěrem z broušeného skla položeném nejbližší k němu.

Balila jsem ji nejúhledněji, jak to jen šlo.

„Děkuji, takhle to stačí,“ řekl, ještě než jsem byla s prací hotová. Postřehla jsem, že netrpělivě přešlapoval a zamrzelo mě to. Ale nenechala jsem se vyvést z míry, pečlivě jsem vázala mašli na zlaté stužce a nazdobený balíček mu pomalu podávala. Bojovala jsem o každou vteřinu jeho blízkosti, připadala jsem si jako žíznlivý kůň, který stojí u jezera a má možnost se napojit. Do poslední chvíle jsem doufala, že si vzpomene.

Zoufale jsem hledala možnost, jak ho ještě zdržet. Odcházel a já zajímavě odříkávala uctivosti, které patřily každému zákazníkovi, ale chtěla jsem ještě dodat něco za sebe, něco hezkého, to, co by ho přimělo přijít zase. Ale všechna slova mě napadala zase, až když bylo pozdě. I ta, kterými bych mu připomněla jeho dluh vůči mně.

„Přijďte zas,“ stačila jsem ještě říct.

„Ano, přijdu,“ zaznělo potichu a bez intonace. Ale řekl ANO!

Odcházel s náznakem úklony, aniž by se na mě podíval. Pohledem zavadil o reklamní plakát, na kterém si nějaká slečna se smyslně přivřenými očima

přičichávala k růžovému flakónu ve tvaru květiny. Šéf ten plakát vyvěsil na pultu a já se celé dny na něj musela dívat. Nesnášela jsem tu dokonalou, sebevědomou, nestárnoucí slečnu, ze které sálala svěžest a krása, a od chvíle, kdy na ní ulpěl i Janův pohled, jsem ji už tuplem nemohla vystát. Visela tam ještě další čtyři roky, než barvy konečně vybledly a okraje se pokroutily vlhkem.

Ale ten plakát byl přece zavěšený tak, že se na něj všichni, kteří mířili k východu, museli podívat. Přesto bych dala všechno na světě za to, kdybych věděla, že si Jan všimnul mě. Mě, Oldřišky, kterou přece zná. Mě, mladé ženy, která ho zaujala.

„Že to byl mladej Kašpar z Veselky?“ ozval se za mnou hlas šéfa, který se vynořil z vedlejší místnosti.

Přikývla jsem a začala horlivě uklízet zboží z pultu, aby si nevšiml, jak mám rozpálené tváře. Vyrušil mě, stále jsem měla v nose vůni benzínu, v uších mi dozníval Janův hlas a na sítnici zůstával otisknutý jeho obličej. Chtěla jsem, aby předešlé okamžiky ve mně mohly dozrávat a ukládat se v mé paměti se všemi detaily.

„Neslyšel jsem, že byste mu nabídla Saponin,“ zabručel káravě.

Měla jsem nakázáno připomínat zákazníkům, že mohou výhodně zakoupit i mýdlo na vyvážku Saponin s fialkovou vůní, vonný vosk nebo salonní petrolej. Ale copak to šlo?! Hanbou bych se propadla, kdybych právě Janovi nabízela k voňavce třeba nějaký vosk. Zdržela bych ho tím o několik vteřin, ale ty by pokazily předcházející chvíle. Ty, kdy jsem se k němu nakláněla s flakonky a vnímala jeho blízkost, a ačkoliv na ně padl stín rozčarování, ani po letech z mé paměti nevyprchaly.

Šéf si nasadil klobouk a měl se k odchodu, v ten čas obvykle chodil na poštu a pak na viržince do kavárny hotelu Střebský. Nikdy před tím mně tak nevadilo, jak je pomalý a těžkopádný. Chování měl uhlazené a k zákazníkům se choval zdvořile. Stejně tak obvykle i ke mně, pokud bylo všechno podle jeho představ a prodej nevázl. Jindy by mě jeho výtky, mrzela, ale ten den mi to bylo jedno a nemohla jsem se dočkat, až konečně odejde a já vyběhnu ven, abych Jana třeba ještě z dálky zahlédla.

„Polepšete se, snad vám nemusím opakovat, že od nás nemá nikdo odejít s prázdnou nebo jen s jedním výrobkem. Tím spíš movitý zákazník,“ neodpusťil si, než se za ním zabouchly dveře.

Konečně jsem mohla vyjít ven a rozhlédnout se. Pod Zelenou branou jsem viděla už jen pár kolemjdoucích a loudající se záda šéfa. Zklamaně jsem se vrátila dovnitř.

Byla jsem ráda, že se dlouho nerozezvučel zvonek nad vchodem. Mohla jsem zavřít oči a znovu si prožít každou minutu, kterou jsem s Janem strávila. To, co se před chvílí stalo, mi vytvarovalo ústa do spokojeného úsměvu. Ale pak na mě začaly dorážet pochybnosti. Udělala jsem všechno správně? Zpřímá se na mě za celou dobu podíval jen na okamžik, jeho pohled patřil víc tomu, co bylo na pultu a pak té nafintěné potvoře na plakátu. Ale na ni se přece při odchodu musí podívat každý, na mě se přímo nedíval proto, že se to nesluší.

Dala bych nevím co za to, abych věděla, kam spěchal a na co myslel. Spěchal tak, jako když jsme se potkali poprvé. Doufala jsem, že se vrátí. Ano, kvůli mně. Tak moc jsem si to přála, až jsem tomu uvěřila.

Úryvek z připravovaného románu A lampa ještě hořela

JANA WIENEROVÁ – MOŘE NAD HLAVOU

Setkání

Na široký stůl nebe
večer prostírá svá kouzla.
Na hebký přehoz luční
usednu vedle tebe.

Rozum se rozpotácí
až do oblačných plání,
kde kvetou trsy hvězd,
než zazpívají ptáci.

Ze stejné krajiny
pili jsme číši mládí,
do stejné krajiny
vodopád žití spad'.

Hlubokou roklí nebe
stříbrné mušky letí
jak střely bez ponětí,
že potkali jsme sebe – snad.

Dvanáct komnat

temných
Ve třinácté
naděje
Dvanáct pytlů
úsilí
Třináctá dlaň
daru

Škvírou

V temnotě světa kousek nebe
Nahlédnout aspoň škvírou...
V jediném okně
v jediném žití

dva světy v sobě
Kéž prorostou se dřív
než v hrobě

Možná se mýlil ve své dráze,
chtěl ke hvězdám
a stáhla si ho zem.
Možná byl prudký ve své snaze,
toužil jak dálka projít obzorem.

Letěl a hořel. Byl to pád
tak krásný, až se jiskry vzňaly.
Letěl a svítil někomu snad,
snad něčí oči se pozvedaly...

Jako blesk škrtal oblohu
temnou jinými právě ději,
ta temná dále zůstala,
když dolů padal do závějí.

Možná se mýlil ve svém běhu,
neplynul, kudy hrčel proud,
neuvíz' u bludného břehu,
chtěl pořád dál, chtěl dále plout.

Ta jeho touha letět prostorem,
nádherným kosmem plným září!
Ta jeho touha tryskat, žít,
ta touha smrti prorazit...

Přišla už chvíle zvolna jít
na misku vložit všeho sled,
v branách jej strážcům přepustit...

– můj život.

Ze sbírky Moře nad hlavou, 2022

EVA ČERNOŠOVÁ

STRACH A PENÍZE JSME NIKDY NEMĚLI

Uvedené motto formovalo nejen rodovou pokrevní linii po meči, nýbrž nadchlo i naši maminku, čímž se stalo pro celou rodinu jakýmsi upřímným krédem, z něhož nehodlal nikdo jen tak ustoupit. Statečnost našeho klanu byla příznačná. V hospodských rvačkách zahájil tuto tradici již dědeček, který je považován za tvůrce daného programu. Jeho neohrožený výstup proti zlotřilému, vysoce postavenému členovi ÚV KSČ po požáru silážní jámy mu zajistil kromě slávy v kraji (a málem i pruhovaného úboru) místo skladníka, a to jen díky známostem na jiném odboru. Což zřejmě umožnilo jiné dědečkové krédo, které – kdoví proč – zbytek rodiny tolik nenadchlo: „Známosti musí mít člověk všude, od kriminálu po ministerstvo.“

Absence strachu a rekovský přístup k bolesti vynesl členům naší rodiny nevelké sympatie z řad lékařů. Příslušník naší pospolitosti totiž vyhledává obvykle lékařskou pomoc teprve v situaci, kdy se šokovaným lékařům již jeví jako prakticky nemožná. Našinec mívá však tuhý kořínek, proto se po určité době zotaví a předvádí medicíně vliv zdravého venkovského vzduchu a doma vypěstovaných potravin na lidský organismus.

Když člověk v takovém prostředí vyrůstá, nemá problém začlenit se do kolektivu a osvojit si řadu samoléčivých dovedností. Na vlastní oči třeba vidíte, jak si dědeček broky z paže mistrně odstranil loveckým nožem a krátery po nich po čase díky správné životosprávě opět dorostly masem. Zlomeniny žeber a končetin nezabránily dědečkovi ani tatínkovi v práci, v cestě k lékaři však ano, neb ta by je zdržela od sušení sena či jiné potřebné činnosti v hospodářství. My děti jsme měly kosti extrémně odolné, a tak jsem kromě pravděpodobné (k lékaři jsem pochopitelně nedopajdala) zlomeniny malíčku, na nějž mi šlápla kobyla, žádné podobné zranění rozcházet nemusela.

Hrdinství, které jsem zcela samozřejmě prokázala při bránění práv slabších před silnějšími, mi kromě rozbitého nosu a roztrhaného oděvu dodalo příjemného pocitu příslušnosti k předkům. Dlužno podotknout, že dané chování zdá se být instinktivním, člověk sám na něm mnoho zásluh nenese. Uklidnění cizího psa, který předtím napadl psa vašeho, zastavení splašeného sousedova koně či odchyt uprchlé jalovice postavily však mé potencionální ctitele do nelehkého postavení, správně totiž předpokládali, že tytéž skutky budu automaticky očekávat i od nich. Manžel se však mezi nás přece jen začlenil. Zprvu se sice pokoušel před splašeným hřebcem ukrýt v autě, když si však všiml, že jej nenásledují, ale pevně rozkročena postávám cválajícímu zvířeti v cestě, rezignoval a vykryl zbylou část vozovky.

Jiné reakce pak souvisely se zdravým selským rozumem, který se u nás rovněž dědí. Záchrana kočky – skokem před jedoucí automobil – pak není činem riskantním, ale jasně promyšleným. Jest totiž empiricky prokázáno, že ti řidiči, kteří si života kocoura Vagabunda cení pramálo, budou přinuceni brzdu sešlápnout před půvabnou dívkou. I když jsem jim v danou chvíli, kdoví proč,

připomínala zvíře jiné... Na dané oslovení jsem pak moudře nereagovala a snažila se svůj logický postup vysvětlit hartusící mamince.

Další část rodového hesla se jevila jako problematičtější. Rodiče nejspíš zapomněli, čím se tak rádi zařikávají, a pouštěli se se zaujetím, jež opadávalo jen velmi pozvolna, do nových a nových podnikatelských záměrů.

Téma „Jak nejlépe zbohatnout“ objevovalo se v nepravidelných intervalech u klanových porad. Velkolepé aktivity typu polností plných okurek v roce extrémního sucha – bez zavlažovacího systému – či velkoprodej vlny merino v roce, v němž byl výkup veterinární správou zakázán, patřily k událostem, které jsme s bratrem znali pouze z vyprávění. Pokusy o prodej králíků, předčasně sprovázených ze světa zákeřnou myxomatózou, jsme již registrovali. Série podnikatelských aktivit, jako byl prodej přípravku na hubnutí, českého pracího prášku, který s neobvyklou silou zneškodnil nejen skvrny, ale i prádlo, v důsledku čehož skončilo všech 20 obřích balení na skládce nebezpečného odpadu, maminčina noční směna domácí práce pro jabloneckou bižuterii, dědečkův geniální tah s prodejem vajec, které nabízel na sídlišti o korunu levněji, než kolik za ně platil našim rodičům, patřila k těm, na nichž jsme se záhy naučili nevhodným obchodním návykům.

Faktem je, že bratr se jim záhy zdárně odnaučil, já jsem se s nimi ztotožnila. Naštěstí se v mém okolí většinou najde někdo, kdo mé schopnosti koriguje. Na gymnáziu to byly spolužačky, které mi poté, co jsem na burze učebnic rozdala první dvě, zbytek knih zabavily a po půlhodině místo nich přinesly asi pětinasobek mnou předpokládaného zisku. V posledních letech plní tuto důležitou funkci manžel. Už jsem si zvykla, že mne v jeho přítomnosti potřební lidé s nataženými rukama nepotkávají. Dříve jsem například jen na trase od nádraží ke škole poskytla finanční pomoc minimálně třem občanům v krajní nouzi. Jedné nešťastnici dokonce několikrát.

Jen zmíněný zdravý selský rozum mne včas zastavil v okamžicích, v nichž jsem se už chtěla hlasitě radovat z prvního učitelského platu (tolik peněz jsem do té doby neviděla!), když kolegové, ale i méně nadaní spolužáci, kteří se studiem nezdržovali, díky čemuž dnes vydělávají dvakrát třikrát více, pouštěli do upřímných lamentací právě na téma výše výdělku.

Díky manželově píli a mému učitelskému platu si dnes připadám nesmírně bohatá. Doufám, že nedostanu taky strach.

Třetí kapitola z knihy „Jak jsem nenapsala knihu“. Otfis Ústí nad Orlicí, 2021.

*Netrapte se tím, že zapomínáte, trvá to jenom dočasně.

*Hledáte-li ztracenou paměť, většinou najdete tu, která vám nepatří.

*Kdo se bojí, nesmí do lesa, mohli by se bát všichni ostatní.

Aforismy Jiří Faltus

FRANTIŠEK UHER – ZE SBÍRKY ŘÍKÁM ŘEKÁM

Muž s černým cylindrem

Muž s černým cylindrem
vznáší se nad krajem
nad okrajem
mramorového jezera

Laskavá vzpomínka sterá
s platností prastaré mince

Muž s černým cylindrem
vznáší se nad krajem
zdravý slunce
květiny nese mamince

Prší Orobince pláčí tence
v rybníční zátoce

Ohlédnutí do prázdna

Něco tam bylo
snad bílá tma
snad bezedná studna
snad strnad
snad jedna prázdná bedna
snad toho bylo víc
nebo tam nebylo nic
pouze bílá tma
pouze bezedná studna
pouze strnad
pouze jedna prázdná bedna

Bedna plná vzpomínek
na zítřek

Hledání pramenů

Dole pole Nahoře jiná pole
Nahoře lesy Dole další lesy
Dole voda Nahoře kameny
V lidech hledáme prameny

Lahodná lyra

Listnatý les lemuje líbeznou lokalitu
loudavá lokomotiva lučinami
ladnost laní lelkování lelků
lahodnost lip luční lipnice
les lasiček lovy lišek
let lysek lék lékořice
luhem líní lipani
livreje luceren
luxus leknínů
ladný lán lnu
lomikámen
lesk luny
labutě
leká

Lká laskavost léta
Lne a laská
Láska

Bez nesnází

Kdosi davem si cestu razí
(s nesnází nebo z nesnází)
davem jemuž význam schází

V davu všichni jako nazi
nicota se za nimi plazí
(bez nesnází)

Hráz proti hrázi
počasí se kazí Kdosi přichází
(nedbá planých frází)

Mezi chodci po mezi mizí
mezi svými náhle cizí
(zda někomu schází)

Dobří lidé

Lidé dobří u kamen kouří Oči mhouří Děti sledují televizi Možná všichni jen na něco čekají Třeba na večeri Třeba pouze na někoho kdo přijde z příšeří Postací vstoupit usednout ke stolu povečeřet načež posedět a popřát dobré noci všem lidem dobré vůle

Revoluce

Prožili jsme nejednu ohnivzdornou hodinu
každá revoluce má vždy spoustu trubadúrů
davý křiklounů a hrstku skutečných hrdinů

Moudré ústraní

Raději v malé kovárně než se snoby na plovárně
Raději v márnici než na radnici plné hrdopýšků
Raději po špičkách V ústraní budoucnost zítřků

Vydavatel Věra Kopecká, Broumov 2021

KATEŘINA HÁJKOVÁ

KARPATOSKÁ ROMANCE: HELENA A DIAMANTOS

Začátek července byl pro obyvatele řeckého ostrova Karpathos neobyčejný. Poprvé po 15 letech si mohli vychutnat blahodárny déšť, který zavlažoval horskou půdu vyschlou pálicím sluncem a silným větrem – dvěma přírodními jevy tak typickými pro tento kouzelný řecký ostrůvek. Řekové žijící nebo pracující v hlavním městě Pigadii neboli Karpathu nadšeně přešlapovali před svými obchůdky a nastavovali dlaně nebi, aby do nich mohli zachytit pár kapek deště, který byl pro ně více než vzácný.

O nějakých 60 kilometrů dál, v horské vesničce Olympos, se v malé kapličce na vrcholku strmého horského pahorku modlilo děvče s dlouhými rovnými černými vlasy, mandlovýma hlubokýma očima stejné barvy, výrazným, mírně orlím nosem, a ostře řezanými plnými rty. Klečela, ruce sepiaté ve vroucném gestu na prsou, a místo dlaní, jež k nebesům vztahovali Pigadiané, jim vysílala své prosby. Stejně jako oni se radovala z deště, s tím rozdílem, že její radost nebyla patrná navenek. Byla velmi jemná, tetelila se v jejím nitru a mírně trýznivá muka, která prožívala.

Říká se, že tonoucí se stébly chytá – a ona si připadala jako tonoucí, pro něhož ono záchranné stéblo představuje déšť snášející se v drobných kapkách k zemi. Vnímala jej jako šťastné znamení – pláč Boha, který se slitoval nad její tesknící duší, slzy Všemohoucího, jenž jí tak naznačuje pochopení, úcast a sounáležitost. Naplňovalo ji to silou a vírou. Kdesi v hloubi sebe sama, společně s onou jemnou vnitřní radostí, díky tomu zaznamenávala i rodící se semínko naděje.

Ta naděje ji v nelehké situaci, do níž se dostala, hladila jako konejšivá ruka matky a držela nahoře jako silné rámě otce, o které se může vždy opřít. Jakmile si toto uvědomila, jakmile jí tento příměr přišel na mysl, probouzející se víru a naději přidusil ostrý osten výčitky, která je zahalila temnou mlhou černého svědomí.

Právě rodiče, kteří o ni celý život pečovali a kteří ji milují více než sebe, chtěla vždycky ranit ze všech nejméně – respektive vůbec. Byla si ale jistá, že v nadcházejících hodinách se tak stane, aniž by to bylo úmyslně. To, co se jim chystala sdělit, zaručeně otřese jejich přesvědčením a pohledem na život. Dost možná ji zavrhnou – vydědí. Byla na něco takového připravená? A lze se na něco takového vůbec připravit? Byla si skoro jistá, že nelze.

Jenže potom si vzpomněla na něj. Svědomí se opět vyjasnilo, když panující šedavou mlhu temných výčitek rozehnalo světlo a teplo lásky, která ze srdce prostoupila celým nitrem a oblékla ji do šatů štěstí a radosti, jež teď byla patrná i navenek – děvče ustalo v modlení se a plné rty roztáhlo do něžného úsměvu. Takový její tvář ozdobil vždy, když si vzpomněla na něj.

Diamantos. Její štěstí v neštěstí. Nebo neštěstí ve štěstí. Vlastně obojí dohromady – než se objevil, byla šťastná. Zároveň si ale uvědomovala, že jejímu životu cosi schází – jako jídlu, které nemá říz a potřebuje dosolit. Diamantos jí odhalil nový rozměr, o němž vůbec netušila, že jej může a má život mít. Společně s tímto nepoznaným štěstím přišel ale i pocit zcela opačný, takový, který rovněž nikdy nepoznala – neštěstí. Hned jí totiž napadlo: Co na to řeknou rodiče?

Vztah s Diamantosem byl pro ni jak nevyčerpatelnou studnicí štěstí, tak i bolesti. Kdyby jej ukončila, zradila by sama sebe – milovala jej nade vše. Když v něm pokračovala, zrazovala rodiče – které také nade vše milovala. Zdálo se, že situace nemá řešení. A potom Diamantos všechno ještě zhoršil – tedy vylepšil. Požádal ji o ruku. Co teď? Bylo jí jasné, že musí s pravdou ven. Jedním si totiž byla jistá – bez Diamantose nemá její život smysl. Jeho se vzdát nemůže. Může se ale vzdát rodinného dědictví? Lásky rodičů? Toho, v čem a k čemu byla vychovávána? A potom jí na mysl přišla Alexandra.

Seťstřenice, kterou zbožňovala jako sestru – dost možná proto, že sama žádnou neměla – odešla ze světa způsobem, jenž prudce ranil nejen Helenu, ale celou jejich rodinu. Přízrak jejího skonu nad nimi od té doby visel jako vztyčený ukazováček připomínající, kam až může zajít mezigenerační nepochopení.

Alexandra, stejně jako Helena, se narodila na ostrově Karpathos v malebné vesničce Olympos ukryté hluboko v horách. Původní obyvatelé se báli nájezdů pirátů a Turků, pročež svá obydlí vystavěli vysoko v horách, kde je žádní nájezdníci nemohli z moře spatřit. Uchránili se tak před výpady zvenčí, vlivem toho se ale zcela uzavřeli ve vlastní komunitě a vypěstovali si strach z vnějšího světa – a tím pro ně bylo cokoliv, co se nacházelo mimo jejich vesnici.

Báli se chodit k moři, a tak nerybařili. Báli se chodit do hor, a tak zvířata ani nelovili ani nechovali. Jejich skromná strava tak sestávala především ze zeleniny upravené na nejrůznější způsoby, oliv a obilných poživatin. Jelikož se

Olympané zcela uzavřeli do sebe, nebyli připraveni přijmout mezi sebe nikoho zvenčí – malá komunita se tak ještě více semkla a manželství v jejím rámci uzavírali její členové pouze mezi sebou. Dívky byly chlapcům zaslibovány již v útlém věku, po jehož dosažení a dostavení se dospělosti se brali a své děti vychovávali ve stejném duchu.

Olympané jsou tak do dnešních dní mimořádně hrdí na své tradice, jimž dává jednotný charakter skutečnost, že zde dosud vládne matriarchát. Aby totiž muži uživilí rodinu, začali postupem času vyjíždět za prací do Ameriky. Ženy tak žily na ostrově samy s dětmi a musely zvládat i práce, které běžně vykonávají příslušníci opačného pohlaví. Zesílily fyzicky i mentálně a způsob, jímž vedly rodinu, přetrval i po návratu mužů.

V Olympu tedy platí, že hlavní slovo má žena – hlavou rodiny je matka a nikoliv otec. Nejstarší dcera se potom již od malička připravuje na velitelskou úlohu, kterou časem převezme po matce, společně s dědictvím po obou rodičích, o něž se musí starat – dům a hospodářství. Na znamení této výsady dostává prvorozená kolajnu, což je náhrdelník tvořený drahými mincemi, které muži přiváželi domů z cest za prací.

Jedna taková čekala i na Helenu. Vždycky se na ni těšila. Byl jí sympatický i chlapec, jemuž byla v dětství zaslibena. Stavros byl milý, úslušný, ochotný a kamarádský. Než poznala Diamantose, netušila, že aby mohla být ve vztahu skutečně spokojená, musí milovat. Právě láska byla tím rozměrem, který jí Diamantos odhalil. Díky němu věděla, že Stavros pro ni není ten pravý. Ani ona nebyla tou pravou pro něj – věděli to oba. Pro něj byla tou pravou Alexandra. Její milovaná sestřenice. Také jedináček, prvorozená a dědička rodinné kolajny, domu i hospodářství.

Alexandra měla štěstí, že se zamilovala do chlapce z vesnice. Ale smůlu, že ne do toho, jemuž byla zaslibena. Když se rodičům svěčila se svými pohnutkami, pohrozili jí vyděděním a vyvržením z rodiny i komunity. Alexandra nátlak nevydržela a podlehla mu. Vzala si život. A nebyla zdaleka jediná z karpatských dívek, které nešťastnou lásku řešily takovým způsobem. Tíha tradice umí být neúnosná – obzvláště, když je prezentována přísnými a neústupnými rodiči. A těmi Helenina teta a její strýc, tedy Alexandřini rodiče, skutečně byli.

Helenini rodiče, Sofia a Janis, sdíleli názor tety a strýce – bylo jim nebohé Alexandry líto, ale chápali její provinění jako zpronevěření se rodinné historii a zásadám, na nichž byly postaveny jejich životy. Modlili se za to, aby se takové neštěstí nepříhodovalo i jim. A Heleně. V příštích chvílích je měla uvést do jejich nejhorší noční můry a vzít jim veškeré iluze. Vydědí ji také? Skončí jako Alexandra? Dokázala by si vzít život?

Sofia, Helenina matka, vedla rodinnou kavárnu situovanou na samém začátku vesnice. Janis, Helenin otec, měl v domě malou dílnu, kde šil tradiční boty z kozí kůže a podrážek z pneumatik. Rodinné podnikání prospívalo a rodina patřila k nejbohatším ve vesnici – což se odráželo i na Helenině kolajně, která měla drahých mincí podstatně více než kolajny ostatních olympoských děvčat. Předpokládalo se, že jako prvorozená časem podnik převezme právě Helena.

Její rodiče ale byli, na rozdíl od tety a strýce – Alexandřiných rodičů – benevolentní. Milovali tradice, ale milovali také dceru a uvědomovali si, jakou tíhu dodržování zásad předků klade na mladé, kteří by nejraději žili v úplně jiném světě. Aby dceři ukázali vlídnou tvář a dopřáli jí poznat svět a možnosti, které nabízí, umožnili jí vysokoškolské studium v Athénách. Nenapadlo je ale, že zde Helena potká Diamantose, zamiluje se a bude se chtít vdávat – ovšem s někým jiným než s tím, jemuž byla od narození zaslíbena. Nenapadlo by to ani Helenu.

Leč situace nastala a žádala si řešení. Na sebevraždu Helena pomýšlet nechtěla. Milovala život, milovala rodiče a Diamantose, stejně jako milovala Olympos, Karpathos a tradice, které vnímala jako významnou součást vlastní identity. Byla odhodlána zachovat vše tak, jak je, jen to okořenit tím, co jí do této doby scházelo – Diamantosem. Ten chápal vnitřní pohnutky snoubenky, miloval její silnou olymposkou povahu, a byl připraven a odhodlán odstěhovat se s ní do jejího rodiště, přijmout jeho zásady za své a pomoci budoucí manželce se správou a vedením rodinného dědictví.

Jedinou překážkou byl jeho původ – byl sice Řek, narodil se ale na ostrově Rhodos, a ne na Karpathu a už vůbec ne na Olympu. Což pro Heleniny rodiče představovalo překážku, kterou nelze obejít ani přeskočit. Jejich dcera mu zkrátka byla zapovězena. Mladí milenci, ale byli rozhodnutí, že ve své věci vytrvají, nepoleví a změni běh olympoských dějin – nebo se o to alespoň pokusí.

O tom, že se jim to nepodaří, ani neuvažovali. Neměli plán B. Nouzové řešení. Útěk nepřipadal v úvahu. S Olympem byla Helena příliš těsně spjata – její kořeny zde byly zapuštěny nesmírně hluboko. A Diamantos ji nechtěl připravit o sěžejní součást její existence. Zradil by tím nejen ji, ale i sám sebe. Takže jedinou cestou bylo oznámit zasnuby rodičům a obměkčit je. Jinak to nešlo. A přesně takhle to jít muselo.

Helena vstala, vyšla z kapličky, kterou podle zvyku postavila její rodina – na Karpathu každá rodina, která na to měla prostředky, stavěla vlastní malou kapličku nedaleko domu, ideálně na nějakém kopečku, jichž bylo na hornatém ostrově požehnaně – a vydala se strnou cestičkou dolů, zpátky do vesnice.

V zákrutech pěšiny se rýsovaly obrysy rodinného podniku. Z horské výše viděla matku, jak energicky kmitá mezi stoly a obsluhuje další skupinku turistů, kteří přijeli obdivovat krásy autentického Olympu. Otec pravděpodobně seděl v dílně a chystal další boty. Ani jeden nic netušil. Neměli ani ponětí o zprávě, kterou se jim dcera chystala sdělit. O zprávě, která převrátí jejich svět vzhůru nohama. Helena se chystala oznámit rodičům, že se bude vdávat. Ale ne za Stavrose. Jak zprávu přijmou? To měla zjistit záhy.

Zabraná do koloběhu trudných i povznášejících úvah si ani neuvědomila, že stanula před prahem kavárny. Políbila matku na obě tváře, objala ji a zeptala se, zda by měla chvilku času. Potřebuje jí i otcovi něco oznámit. Sofia si všimla obav a nervozity, které měla dcera vepsány ve tváři – jinak veselé oči byly temné, plné rty stažené, běžné jistý krok neobvykle nejistý, obvykle pevné ruce se podivně třásly a sebevědomé držení těla nebylo takové, jako obvykle. Proč se její dcera choulí do sebe? Vycítila naléhavost situace a okamžitě se odebrala

do manželovy dílny, aby jej vyrušila od práce a zavolala k rodinné poradě. Nahrál jí k tomu fakt, že hosté byli obslouženi a další autobus zvědavých turistů měl podle informací delegátky přijet až za hodinu.

„Janisi, Helena s námi chce mluvit,“ řekla manželovi, který vzhledl od páru bot, na nichž pracoval, beze slova se zvedl a vyšel z pracovny za manželkou. Stejně jako prve Sofia vycítila naléhavost Heleniných slov, vycítil teď Janis vážnost slov Sofiiných. Co jim asi chce dcera sdělit?

Janis uvařil tři silná espressa značky Illy a donesl je do obývacího pokoje, kde již čekala manželka i dcera. Postavil kávy na dřevěný obdélníkový stůl uprostřed místnosti, jejíž stěny byly hustě posety zarámovanými fotografiemi různých členů rodiny. Na konci obývacího pokoje se nacházely dřevěné stupínky vedoucí do nízkého patra s širokými dřevěnými postelemi po stranách a různými předměty prezentující tradiční rodinné dědictví mezi nimi. Byly tu talíře, příbory, další fotografie a také Helenina kolajna – uschovaná v malované truhličce. Pod patrem byl prostor, kam se rodina měla ukrýt v případě, že jí hrozilo nebezpečí – třeba ze strany obávaných pirátů.

Janis, Sofia a Helena se usadili v setnici, kde za dřívějších dob jejich předci trávili své dny – tato místnost byla celým jejich domem a domovem, sloužila jako obývací pokoj a ložnice dohromady. Dnes měli domácí v horních patrech sice skromné, ale nové a modernější bydlení, a tento tradiční pokoj užívali pouze při slavnostních příležitostech. Rodiče předpovídali, že zpráva, kterou se jim dcera chystá oznámit, bude závažné povahy, a proto instinktivně pro místo setkání zvolili právě ono sváteční místo.

Heleně to však na odvaze a odhodlání příliš nepřidalo – spíše naopak. Hleděla do země a usrkávala ze svého espressa. Rodiče seděli naproti ní a čekali. Vpíjeli se do ní pohledem a z vnitřní tísně, která z ní vyzařovala a plodila dusno, jež bylo přímo hmatatelné, začali pomalu chápat, k čemu se schyluje. Věděli, že co přijde, nelze zadržet, že to neovlivní. Toto vědomí jim však nedokázalo zabránit v tom, aby se nebáli. Báli se právě té nezadržitelnosti, která jim začínala svírat útroby a přejíždět svými mrazivými pařáty po zádech ještě dříve, než Helena vyslovila, co už pár okamžiků tušili: „Jsem zasnoubená. Nevezmu si ale Stavrose. Vezmu si Diamantose.“

Diamantos, chlapec, s nímž se Helena seznámila na studiích, jí ukázal, co je upřímná láska. Naplnil ji štěstím, které pro ni bylo do té doby neznámé. Naučil ji milovat i vlastní nedostatky – vedle něj si připadala lepší a úplná. Miluje jej nade vše a nechce se ho vzdát. Je si ale plně vědoma rány, kterou takovým rozhodnutím rodičům působí. Je si vědoma skutečnosti, že v jejich očích podrývá rodinné dědictví a šlape po odkazu generací, který se jí po celý život pokouší předat. Chce, aby věděli, že na tradicích jejich komunity lpí stejně vášnivě jako oni, což je jedna z věcí, které na ní Diamantos miluje. Není z Karpathu, ale z Rhodu. Je ale připraven, jakmile k tomu rodiče svolí, přijet, představit se a hned po svatbě se přestěhovat na Olympos a pomoci jí s vedením rodinného podniku. Chce se stát součástí její rodiny a chce přispět k dodržování tradic, které dodávají olymposké komunitě její osobitý ráz, charakter a které dávají jejím členům smysl života. I ona sama to tak vnímá a on ví, že kořeny, které má

zapuštěny ve zdejší hornaté krajině, sahají příliš hluboko na to, aby je vyrval. Ani to nechce – jediné, co si přeje, je zapustit je vedle ní a sdílet život nejen s ní, ale i s její rodinou – přesně tak, jak je tona Olympu zvykem.

„Maminko, tatínku, já neříkám, že odejdu – říkám jen, že vás žádám o svolení přivést do našeho života někoho, kdo v tom mém má již nějakou dobu své pevné místo a bez něhož již nedokážu žít stejně, jako to neumím bez vás a bez tradic, v jejichž duchu jste mne vychovali.“

Tak je to tady, napadlo shodně Sofii i Janise – dcera se zamilovala a žádá, aby mezi sebe přijali cizince. Tíha tohoto sdělení ale překvapivě nebyla taková, jaká předpokládali, že bude. Dcera chce zůstat. Chce tradice dodržovat – žádá jen o jediné, vzít si toho, kdo je v jejím srdci. A to není Stavros. Ale Diamantos. Stavros byl v srdci Alexandry, jejíž rodiče mladou lásku krutě potrestali. Skončilo to smrtí Alexandry a rezignací Stavrose. Bylo by dobré na takovém základu stavět vztah pro vlastní dceru? Pohlédli na ni a potom na sebe. A znovu na ni.

Seděla naproti nim – štíhlá, vznosná, vznešená. Její tvář byla typickou tváří olympské ženy – zocelené těžkým životem v horách, ošlehané silným větrem a uvyklé odolávat ostrému slunci. Prezentovala vše, co prezentoval sám Olympos – vždycky na ni byli tak pyšní. Vkládali do ní veškeré naděje a vyhlídky, věřili, že bude pokračovat a prezentovat rodinné dědictví, které tak bude odolávat zubu času a nezanikne ani působením moderní kultury, jež v podobě zvyšujícího se počtu příjíždějících turistů začíná neúprosně klepat na dveře.

Věděli, že pokrok nelze zastavit. Věděli, že tradice a jejich zachování jsou vlivem toho ohroženy – mladí nechtějí celý život žít s rodiči, v malé vesnici, kde nepoznají nic nového, kde není internet, obchody, restaurace, kina a divadla. Vždyť elektřina sem byla zavedena až v roce 1980! To je možná zajímavé pro návštěvníky obdivující skanzeny, ale ne pro mladé plné života, touhy objevovat a vášně milovat.

Ptali se sebe: Udržíme je doma tím, že jim budeme všechno zakazovat? Že je uvážeme? Lano, které se moc napíná, praskne. A ten, který byl uvázaný, buď uteče, nebo si sáhne na život. To byl případ Alexandry. Nechtěli, aby tak skončila jejich dcera. Nechtěli ani, aby odešla a oni ji už nikdy neviděli. Odejít ale nechtěla ani ona. Nabízela jim, že zůstane a měla jen jednu prosbu: aby přijali mezi sebe někoho, koho miluje. Kdo je jí vším. Kdo je jí drahý stejně jako ona jim.

Ticho již bylo příliš dlouhé. Sofia, matka, hlava rodiny, se rozhodla jej prolomit.

„Dcero,“ pravila, „stavíš nás před nelehkou volbu. Obávali jsme se s otcem, že studia v Athénách ti otevrou oči a byli jsme si vědomi rizika situace, do níž nás možná jednou přivedeš. Jak jsme ve skrytu duše tušili, stalo se tak. Nejsme z toho šťastní, což ti asi musí být jasné. Na druhé straně oceňujeme upřímnost, s níž nám věci předestíráš tak, jak jsou, a nesmírně si vážíme skutečnosti, že lpíš na tradicích stejně jako my. Dokazuje to, že jsme tě vychovali dobře a můžeme na tebe být stále pyšní.“

Sofia domluvila a pohledem pobídla k reakci manžela. Žili si bok po boku nesmírně dlouho. Uměli číst v pohledech a gestech toho druhého mnohem lépe

než kdokoliv jiný. Janis sdílel manželčin názor. Pochopil, co se snaží říci. Jemu připadlo, aby celou věc uzavřel. Usmál se, chytil manželku za ruku a pravil: „Dcero, plně se ztotožňuji s tím, co ti právě řekla matka. Nemáme radost, že nás žádáš o porušení tradic a zásad, podle nichž žijeme my a naši předkové od nepaměti. Radost ale máme z toho, že ti na nich záleží stejně jako nám a lpíš na nich tak, jak na nich lpíme my. Milujeme tě a jsme si tedy jistí, že budeme milovat toho, koho miluješ ty. Pokud je to tak, jak říkáš, zavolej svému chlapci a pozvi jej k nám, abychom dojednali detaily a podrobnosti ohledně vaší svatby.“

Helena nemohla uvěřit vlastním uším. Oči se jí zalily slzami. Takže Bůh stál při ní. Vyslyšel ji. Její prosby, modlitby, sílu a odhodlání. Láska, klid a pokora. Vděk, štěstí a radost. Nyní již patrná navenek – rozlévající se po celém těle, vyjevující se v úsměvu, pláči štěstí a v objetích, které darovala rodičům a které oni darovali jí.

Helena a Diamantos budou manželé. Budou žít na Olympu, pokračovat v tradicích zdejší komunity a pečovat o rodiče i rodinné hospodářství. Helena nevěřila těm, kteří tvrdili, že pohádky neexistují. Jednu takovou žila. Tou pohádkou byl její život. Nemohla se dočkat, až zvedne telefon, vytočí Diamantosovo číslo a sdělí mu tu úžasnou novinu. Budu se vdávat. A brát si budu tebe.

Právě v ten den se začala psát nová historie Olympu – která byla stejná jako ta dosavadní, jen byla okořeněna o něco, co jí dosud chybělo – o laskavost a vstřícnost. Protože jedině ty jsou cestou ke štěstí. Helena doufala, že Alexandra to všechno odněkud shora vidí a těší ji to stejně, jako ji samotnou. Že svým štěstím alespoň trochu tiší její bolest, pro niž se rozhodla odejít z tohoto světa.

LIBUŠE MATYSÍKOVÁ **– ZE SBÍRKY CESTAMI A CESTIČKAMI**

Jsem cesta

Jsem cesta
klikatá
prašná
jsem cesta
cesta osudu
nejasná
nevyzpytatelná
jsem jedna z cest
kterou se necháš vést
jsem daná
jsem sama
jsem

Sucha

Tolik vody
z nebe spadlo
foukl vítr
a je pryč

Studna vyschlá
jiná není
je to horší
jako kýč

MARTA URBANOVÁ – PROCHÁZKA PRAHOU

Procházky Prahou, hledání všeho, co město zkrášluje. Na Letné už žádný monument postavený na lži, ale ani Kaplického knihovna, šperk nadčasovosti, snůška otazníků. Libeňský most – dilema doby. Jaro nad střechami vzlíná v zeleni, dere se na výsluní, rozevláté koruny stromů, proměnlivé obrazy ročních období a pod tím vším metro, kovová elegantní střela v tunelu. Vystupujeme ve stanici Kobylisy a naším cílem je botanická zahrada.

Před vstupem do chrámu flóry jako bychom zastavili čas. Nasáváme ozón, kráčíme zvolna, co noha nohu mine, procházíme tichem lesní pěšinou, hovoříme s okolní přírodou, aniž promluvíme. Pod nohama kameny proltnuté kořeny stromů, zaštiťované jejich korunami. Sluneční paprsky se derou mezi stíny, proteplují zem. Lidé sedí tu a tam v trávě, děti běhají, hledají první kvítky. Odbočujeme k nim do lůna zeleného porostu a usedáme na vyschlý kmen. Před námi v dáli leží Praha, úzký proužek velkoměsta, jakoby načrtnutý akvarelem dole pod vysokou oblohou. Mezi námi a městem kvetoucí stromy. Jsme pohlceni tím obrazem, stáváme se jeho součástí, vůní, nemáme skicák, ani slov k jeho zachycení. Némé svědectví jara, jeho vzlínání krásy. Nabíráme z něj konvičkou a usrkáváme sílu. Lidé kolem nás hovoří a akustika přírody se chová tak, že nás neruší lidé ani děti. Občas se zvedne větřík, zavane, stromy se zachvějí a náhle v paprscích slunce drobounce hustě sněží. Okvětní plátky se spustí, vzlétnou proti nám, lehce se třepetají, než dopadnou na zem. Celý obraz tím dostává neskutečný vjem podobný zázraku. Na okamžik nás znehybní v úžasu. Příroda čaruje.

Až když jsem se vzpamatovala, na mysl mi přišly verše amerického básníka Lawrence Ferlinghettiho: Ano, svět je nejlepší místo ze všech pro mnoho věcí: Jako jsou vonící květiny, goose sochy, procházky, zpívání odrhovaček, mávání klobouků, tanec, dokonce i myšlení... Krásná beatnická léta, řekla jsem si, i když vím, že on mezi ně tak docela nepatřil. Ale kdo přijde uprostřed vši té radosti, té krásy u úsměvem... Na to jsem prozatím nepomyslela.

ALENA KORDÍKOVÁ

Snad

snad jednou půjdu do nebe
navzdory všem co se mi smějí
zem bude vonět fialkami
a život půjde za nadějí
už nikdy nebudeme sami
bude tam s námi AGNUS DEI

Kypr

dokořán modro a v něm ptáci
v lasturách moře vězněné
skutečný sen se nevytrácí
tep palem vlny zpěněné
růžovým písňím oleandrů
učím se slovo od slova
v ikonách místních Leonardů
úžasné barvy ostrova

Chtěla jsem napsat báseň

Chtěla jsem napsat báseň...
Čistou, bílou lilii, sněžnou sovu,
hostii,
první sníh, běláška.
Úplněk fukal do oken,
rozpouštěl strach jak ledy.
Zapálil světlem studeným
inspiraci...

Možná, že naposledy.

Noc byla z rozcestí
ke smutku, ke štěstí,
já Sisýfos co kámen valí

v marnosti téměř dokonalý...

Snila jsem s motýlem,
tma měla zlatý lem,
ospalá po ránu
nad prázdným papírem
prožila Nirvánu.

prší déšť klouže po skle
zem rozpraskala letními pústy
vyprahlá báseň v mojí hlavě
prýští žízňivými ústy

MILAN KOŠAŘ – DAVIDŮV PŘÍBĚH

Jednou, když byl David ještě malý kluk, uviděl na vlastní oči, jak vypadá umírání. Bylo mu tehdy asi pět a už tenkrát ho vzrušil pohled na přejetou kočku, která marně tloukla ocasem, ve snaze utrhnout se od vlastní krvavé skvrny. Její marný boj uprostřed vozovky ukončila hlasitým křupnutím až kola projíždějícího autobusu.

Tenhle zážitek z dětství se Davidovi vybavil už mnohokrát, později však dostával různé podoby, například když zmítající se kočku nahradil učitel matematiky nebo někdo z Davidových soků v lásce.

Dnes je sobota 14. dubna a Davida čeká nejdelší den služby v týdnu. Právě před rokem nastoupil do tohotohle pajzlu, tehdy ještě netušil, jak mu šéf – starý Simon, bude znepríjemňovat život. Zrovna dneska si už dovolil moc.

David si ho za přivřenými víčky představil, jak leží na ulici a snaží se odvléct svoje bezvládné tělo z dosahu projíždějících aut, zatímco na jeho záda najíždí obrovský kamion ...

„Posloucháš mě vůbec?“ starý Simon ta slova přímo vyštěkl, ale David se dál nepřítomně usmíval. Poněkud opožděné „ale jó, šéfe,“ vyznělo trochu ironicky, ale šéf ve své zlobě tu ironii ani nepostřehl. Vztekle odkráčel do své kanceláře, zanechávaje za sebou pach levného doutníku.

„Svině hnusná, jednou tě stejně zabiju,“ ulevil si David tiše, sotva za starým zabouchly dveře a při leštění sklenic si znovu vyvolal tu představu neslavné smrti svého zaměstnavatele.

Ze snění ho vytrhlo zvonění telefonu a jeho „Orient bar – prosím,“ bylo řečeno už zase s naučenou zdvořilostí.

Telefonická žádost o rezervaci stolu pro dvě osoby na jednu hodinu odpoledne byla sama o sobě absurdní, celý týden byl bar, stejně jako teď, téměř

prázdný a David si nevzpomínal, že by si někdo někdy rezervoval v tomhle podniku místo.

Nepřilíš lákavé prostředí a celkově špatná pověst dávno odradili případné slušnější hosty, i kdyby náhodou zabloudili do téhle čtvrti. Obvyklá klientela tu většinou byla jiného názoru než zákony a scházela se až večer.

David vyndal ze zásuvky u výčepu stojací vizitku z umělé hmoty s nápisem RESERVÉ a s pobaveným úsměvem ji postavil doprostřed stolu v pravém rohu místnosti. Starej by se asi zaradoval, kdyby věděl, že si někdo v tomhle pajzlu vyhradil rezervaci, ale tu radost mu David neudělá. Naopak, dneska už jejich nevyrovnané účty přesáhly únosné meze a je třeba s tím něco udělat!

Do jedné hodiny odpoledne zbývá spousta času, od rána sem, kromě pošťáka, nev kročila ani noha. David položil utěrku na pult a pomalu otevřel dveře do chodby. Pomalé fukání psacího stroje mu napovědělo, že starej nejspíš ve své pracovně datluje ty své nesmyslný inzeráty. David je občas musel nosit na poštu a pak zase chodit pro odpovědi, pokud vůbec nějaký přišly.

No, to už taky dlouho nepotrvá, rozhodně tady nemíní tvrdnout dýl, než do konce dubna, pak si vezme mzdu, kterou si zaslouží.

Zavřel dveře do chodby a vrátil se k výčepu. Nalil si sklenici vodky, dělala mu před polednem vždycky fajn, stejně jako vědomí, že tím starýho okrádá. Ne, nebude to odkládat a řekne mu rovnou, že tady za čtrnáct dní končí, a že chce za svoji práci víc peněz, mnohem víc, než si starej myslí. Ten si při svých nelegálních kšeftech přijde jistě na hezký prachy. A kdyby se cukal, tak ho trochu vystrašíme...

David si nalil na kuráž ještě druhou sklenku a potom znovu vykročil ke dveřím. Vešel do chodby a pomalu došel až ke kanceláři. Místo klepání stroje tam teď bylo ticho. David chvíli poslouchal, pak zaklepal sám a vstoupil.

Starej seděl za svým psacím stolem a vypadal, že si jen trochu schrupnul. Otevřený sejf za jeho zády a malý zaschlý proužek tmavé krve od dírky za levým uchem však dávaly tušit, že se vzbudit nehodlá.

David zůstal na okamžik v úleku stát, pak se rychle vzpamatoval a ještě rychleji rozhodl. V seifu leželo několik tučných balíčků bankovek a ať už se tu stalo cokoli, tahle šance se už nebude opakovat! Starýho rozhodně škoda není, zato těch peněz určitě.

Přikročil k seifu a napěchoval si spěšně těch několik balíčků do kapes a za košili. Ničeho jiného se nedotkl a opatrně vycouval zpátky na chodbu. Stejně chtěl dát výpověď, na výplatu už čekat nemusí, nejlíp bude zmizet hned.

Proběhl zbytek chodby, otevřel dveře do výčepu a ztuhl. V pravém rohu místnosti u stolku s označením RESERVÉ seděli dva muži a civěli přímo na něj. Couvnout už nešlo.

„Nikdo tu nebyl, ale ten stůl je asi rezervovanej pro nás, i když jsme přišli trochu dřív,“ pronesl ten starší k Davidovi, zatímco jeho soused si zapaloval cigaretu.

David něco zakoktal a cítil, jak mu vyschlo v krku. Hlasem, který sám nepoznával, se zeptal, čím může posloužit. Přitom se snažil alespoň balíčky, co

měl pod košili, přemístit nenápadně pod pult, což se mu nakonec podařilo, aniž si ti dva něčeho všimli. Objednanou skotskou jim pak přinesl už s profesionální jistotou.

„Můžete nás ohlásit panu Simonovi?“ prohodil jako mimochodem ten starší, když se jich David zeptal na další přání. Už, už chtěl říct, že šéf je mimo, že se vrátí později nebo že neví, kde je, když ten mladší dodal, že je pan Simon očekává, a že bude jistě rád, že přišli o něco dřív.

Spíš pozdě, pomyslel si David, ale odpověděl, že se po šéfovi podívá. Než došel přes lokál k výčepu, proběhlo mu hlavou, co musí udělat.

Sáhl nenápadně pod pult pro odložené balíčky bankovek a prošel dveřmi na chodbu. Teď musí jednat rychleji, než těm dvěma dojde, že zmizel. A s ním musí zmizet i mrtvola starýho, protože kdyby se našla, půjde policie ze všeho nejdřív po něm.

David proběhl kolem dveří kanceláře, zahrnul chodbou doprava a otevřel dveře na dvůr, kde parkuje firemní dodávka, se kterou občas jezdí. Stála na svém místě a David doufal, že to všechno stihne včas. Vrátil se do kanceláře, starej tam pořád dřímál s tou dírkou za levým uchem. David nejdřív přibouchl sejf, potom z háčku u dveří sundal klíčky k dodávce. Vrátil se ke stolu, stáhl mrtvolu ze židle a přehodil si ji přes rameno. Jako pytel brambor, pomyslel si cynicky, prošel se svým břemenem na chodbu, pak chodbou doprava a na dvůr. Pravou rukou odemkl zadní dveře dodávky a mrtvolu sešoupl na plechovou podlahu. Kostkovanou dekou, která byla za předním sedadlem, pak mrtvolu přikryl, ne ze soucitu, ale co kdyby ho náhodou zastavila policie?

Oběhl vůz, nastoupil do kabiny a otočil klíčkem. Motor tiše naskočil a David vyjel se svým nákladem do boční ulice, aniž si ho někdo všiml. Na první křižovatce se zařadil do pravého pruhu a směřoval na sever, ven z města.

Teď už budou ti dva možná trochu nervózní, protože jim dojde pití nebo, že dlouho nikdo nejde. Taky by mohl přijít náhodný host a doufat, že ho někdo obslouží. Každopádně je jen otázka času, kdy mě začnou shánět, pomyslel si David. Ale nenajdou ani mne, ani starýho, což je lepší, než kdyby objevili kohokoliv z nás dvou.

Jenže o mrtvole musí vědět ten, kdo starýho zabil. A o tom zase nevím vůbec nic já!

Davidu polilo horko při představě, že možná vrah všechno pozoruje a on sám teď jedná podle jeho scénáře. Pohledem do zpětného zrcátka se ujistil, že ho nikdo nesleduje a horečně přemýšlel, jak nejlíp se mrtvolu zbavit. Nápad se skládkou za městem se mu zdál nejlepší.

Mezitím oba muži v lokále dopili svoji skotskou, a protože ten vyděšený číšník pořád nešel, vytáhl ten mladší z aktovky noviny a znovu si pročetl inzerát, kvůli kterému sem dneska přišli. Bylo to jasné, to „platím hotově“ znamená, že za svoje zboží dostanou prachy hned na ruku. Mladší z obou hostů se znova podíval, teď už trochu nervózně, na hodinky a zvedl se od stolu.

„Jdu se kouknout po tom mladým nebo po někom, kdo se nám bude trochu věnovat.“

Prošel kolem výčepu a pootevřel dveře na chodbu. Nikde nikdo. Pomalu šel chodbou dál, až zůstal stát před kanceláří. Zevnitř se nic neozývalo, tak zaklepal a stiskl kliku. Kancelář byla prázdná, jenom trochu smrděla levným tabákem, jinak nic. Rozhlédl se a do oka mu padl sejf na protější zdi. Popošel k němu a dotkl se jeho dveří, nebyly zavřené, muž je překvapeně otevřel a zíral do prázdných útrob ocelové skříně.

Jestli jsme byli očekáváni se zbožím a inzerát nelhal, tak kde jsou ty prachy, když ne v sejfu? A kde je jeho majitel? A kde je ten mladý pingl?

Muž neznal na ty otázky odpověď a líbilo se mu to čím dál míň. Otočil se ke starožitnému psacímu stolu a zkusil jeho zásuvky. Nebyly zamčené, byly plné různých papírů, ale bez peněz. Buď to byla bouda, nebo je někdo předešel.

Muž se otočil a rychle opustil kancelář, prošel chodbou do lokálu, kde jeho starší kumpán zevloval na plakát s nějakou nahotinkou, připevněný na špinavé zdi.

„Hod' sebou, padáme,“ vyštěkl na něj a za pár vteřin už se za nimi přestaly kývat lítačky u vchodu.

David mezitím projel předměstskými ulicemi a odbočil do skladové oblasti, kde se ocitl s dodávkou v řidším provozu a mohl lépe přemýšlet. Nejlip bude projet až na konec a asi po kilometru uhne doleva. Jasně, tak se dostane na cestu, která vede spodem kolem městské skládky. Zná to tady, jako kluci sem chodili hledat poklady. Jednou tam chytili živýho potkana a David ho polil benzínem a zapálil.

Vybavil si teď, jak zvíře zoufale pištělo a pak ten smrad spáleného masa. Usmál se při té vzpomínce a napadlo ho, jestli by neměl taky upálit starýho. Jenže ten už pištět nebude a oheň by mohl někoho upozornit.

Jen nerad se David vzdal představy takové kremace, ale zahrabat mrtvolu do kupy odpadků bude přece jen jistější.

Dodávka sjela silnicí, plnou výmolů, po úbočí kopce a po několika minutách jízdy se objevila nevzhledná kupa odpadků, táhnoucí se vysoko nad cestu. Byli na místě.

David vystoupil z auta, rozhlédl se kolem, ale všude byl klid, nikde nikdo. Navíc, v sobotu se odpadky nevyváží.

Otevřel zadní dveře a z bedny na nářadí vytáhl malou lopatu, kterou v autě vozili od té doby, co zapadli v závěji, když si starý vymyslel, že dovezou z lesa vánoční stromek.

David to zkusil špičkou lopaty na několika místech, až narazil na měkkou vrstvu hlíny, smíšenou s popelem a dalšími odpadky. Nebylo tak těžké vyházet dost velkou jámu. Vrátil se k dodávce, znovu se opatrně rozhlédl a pak vytáhl mrtvolu z auta. Nechal ji žuchnout na zem a za nohy ji pak dotáhl k okraji jámy. Zabít jsem tě nestihl, udělal to někdo jinej, tak tě alespoň pohřbím, pomyslel si David, nohou skopnul tělo do jámy a deku hodil za ním. Zaházet ji byla otázka minuty, nikoho by už teď nenapadlo hledat starýho pod tou kupou smetí.

David očistil lopatu, uložil ji do bedny a zavřel zadní dveře auta. Když nastoupil do kabiny, zkontroloval hmatem balíčky peněz, které vsunul pod sedadlo. Byly na svém místě a odted' patřily jemu. Nastartoval a pomalu odjížděl cestou, po které před chvílí přijel.

Když zmizel za zatáčkou, nahoře na skládce se něco pohnulo. Dosud nehybný pozorovatel sklonil dalekohled a pomalu vstal. Pracoval v ornitologickém ústavu a zabýval se chováním některých druhů ptáků.

Bylo překvapivé, jak racek chechtavý, původně vodní pták, zaměnil místa svého tradičního výskytu za městskou skládku odpadků, kde nalézal více potravy. Připadalo mu to nedůstojné tak krásného letce, který se tady chová jako obyčejná slepice.

Ale o tom právě teď pozorovatel nepřemýšlel, myslel na to, co náhodou viděl a co s tím udělá.

Přijel domů a v telefonním seznamu vyhledal adresu, kterou si přečetl na boku té dodávky. Zvedl sluchátko a pomalu vytočil číslo. Někde to vyzvánělo, ale nikdo to nezvedal. Potom pozorovatel vyhledal číslo policie. Byla sobota, tři hodiny odpoledne...

Strážmistr, který měl službu na dispečinku, odložil noviny a zapnul magnetofon, jakmile se ozval telefon. Mužský hlas v telefonu sdělil, že byl zřejmě svědkem zločinu, a že pravděpodobný pachatel sedí v bílé dodávce s označením Orient bar. Strážmistr se zeptal, kdy a kde mělo ke zločinu dojít a kdo volá. Na to se neznámý informátor zřejmě vylekal a zavěsil. Už se neozval.

Takových anonymů dostávali denně i víc. Šlo často o psychopaty, ale rozkaz byl všechno prověřit. Strážmistr vysílačkou upozornil hlídkové vozy ve městě na bílou dodávku s firmou a vrátil se ke svým novinám.

Mezitím se pozorovatel, kterého zaskočil dotaz policie na jeho jméno, ujistil se svým svědomím, že splnil občanskou povinnost, a z knihovny vyndal velký atlas ptactva.

David se cestou rozhodl, že auto nechá raději v ulici, protože ho nebude potřebovat, na letiště si vezme taxi. Musí si jenom doma vzít pas a pár osobních věcí.

Zastavil dva bloky od domu, kde bydlí už víc než rok v nájmu. Sáhl pod sedadlo a vyndal peníze. Nastrkal si ty krásný balíčky zase do kapes a za košili a vystoupil na chodník. Klíčky nechal v zapalování. Když se blížil k rohu ulice, uslyšel kvílivý zvuk policejní sirény. Poznal ji bezpečně, ale tahle se ho určitě netýká. Přesto instinktivně přidal do kroku. V protisměru ho minulo policejní auto, ale pak se zvuk sirény změnil. David už byl na rohu a v chůzi se otočil. Policejní auto, s modrými blikajícími světly, stálo vedle jeho bílé dodávky.

Rychle se otočil a vyrazil za roh. Proti němu vyšel člověk, který mohl být polda v civilu.

David uskočil stranou a rozběhl se přes ulici na druhou stranu. Teprve pak postřehl koutkem oka auto, které řídila nějaká žena, viděl zřetelně její vyděšený obličej, který si zakryla rukama, když pouštěla volant...

Náraz ho odhodil na asfalt a Davida napadlo, že takhle ztratí svoje bankovky, pak přišel další kvílivý zvuk, podobný té prokleté policejní siréně a druhý náraz zezadu. Vybavila se mu scéna s kočkou z dětství a nechtěl zůstat přilepený k asfaltu. Chtěl křičet, ale místo hlasu mu z pusy vytekl proužek krve. Stejně jako starýmu za uchem... bylo to poslední, co ho ještě napadlo.

Pana Simona nikdy nenašli, má se za to, že jeho zmizení nějak souvisí s jeho podivnými obchody. Orient bar už neexistuje, celý blok domů, kde stával, ustoupil nové, moderní výstavbě. Když se to tam bouralo, mohli si zájemci odnést staré krámy, které nikdo nechtěl, než je odvezou na skládku za město.

Dřevěný, vyřezávaný psací stůl si odvezl truhlář ze sousedství. Byla to pěkná ruční práce, stůl se dá ještě restaurovat a výhodně prodat. Když doma vyndával zásuvky plné papírů, vypadla z jedné obálka s dopisem, ve kterém někdo požadoval vrácení zastavených rodinných šperků, jinak vyhrožoval smrtí. V dopise bylo stanoveno i datum, kdy k tomu vrácení má dojít. To datum byla sobota 14. dubna.

Truhlář všechny papíry posbíral a hodil je do kamen. Zítra se pustí do opravy toho stolu.

PUBLICISTIKA

PhDr. Roman Ráž přednáší laudatio na křtu Knihy Marcelly Marboe

Můj bratr Had

Vzpomínám, kdy jsem se s Romanem Rážem setkala poprvé a... nevím. Nejspíš při nějaké spisovatelské akci na Dobříši, kde pro nás – „mladé, nadějné“ – ti dříve narození, zkušeni a slavní, pořádali poučné semináře. Jenže to bylo dávno před revolucí...

Dávno před revolucí nás, „mladé, nadějné“, také Svaz spisovatelů vyslal na družební poznávací zájezd do Sovětského Svazu a Finska. Tam vlastně možná všechno začalo, protože právě tam, na Kavkaze, vznikla Romanova první báseň o mně, respektive o mém klobouku, vznášejícím se nad oním impozantním pohořím. Tedy, přes můj klobouk, tisíce let staré gruzínské chrámy a stejné „společenské naladění“, nejspíš vzniklo naše téměř padesátileté přátelství.

Roman byl politický kverulant, stejně jako já, a tak se stalo, že jsme v Moskvě, místo návštěvy Mauzolea, kam museli jít z výpravy všichni, prostě do mauzolea nešli a na vlastní pěst „zdrhli“. Měli jsme totiž velkou touhu spatřit Sergiev Posad, tedy Zagorsk, který je pro pravoslavné něco jako pro křesťany Vatikán. Jenže taková návštěva nebyla v plánu. „Šel do toho s námi“ ještě Míla Ždichynec, jenže náš „úlet“ by býval ztroskotat, kdyby... Taxikáři totiž v době pravoslavných Velikonoc směli přepravovat jen toho, kdo měl „bumážku“. Bumážku jsme my neměli, ale měl ji Alexej Pludek, vedoucí

výpravy. Ten byl rozhodně proti takové „truc akci“, ale protože mi byl příznivě nakloněn, nakonec se nechal přemluvit.

Pamatuji si, jak Roman, s hlavou zvrácenou a zatajeným dechem, obdivoval tyrkysové cibulky impozantních chrámů plné zlatých hvězd. (Co vidíš? zeptala jsem se. Samé světlo, řekl. Jsi věřící? ptám se dál. I tak by se to dalo říct... A propána, nefotografuj!).

Hned ráno mi totiž Roman půjčil svůj plášť s kapucí a požádal, abych se do něj celá zahalila. Celá! Hlavně tu tvou rudou hřívu! Nikdo nesmí vědět, že jsi žena. Pravoslavní věří, že krása je dar od ďábla. A ženy do blízkosti mužských klášterů nesmějí vůbec – mohl by z toho být pěkný průšvih.

Chrám Svaté Trojice z patnáctého století je hlavní. Okny s vitrážemi svatých se hrne světlo jako vodopád. Roman ho vidí – jen samé světlo... a já, zachumlaná v morově zeleném šustáku, užasle pozoruji nekončící zástup vousatých mužiků s popelavými tvářemi. Jejich oči jakoby se už se vším loučily, jakoby se dívaly na druhou stranu života. Kolem bezzubých úst nepřítelů osudu vyorala hluboké brázdy. Většina roztřesených poutníků únavou všelijak kulhá, vrávorá a potácí se. Odrané rubášky mají přepásané provazy, stejně jako nohy obalené slámou a nějakými hadry. Stojím tu zaskočená děsivou bídou, jejíž dennodenní krvavé starosti balí pravoslavná církev do nebeského blankytu a sovětská moc do rudých hvězd.

Lině se vlnící lidský had nepátrá po krásách cibulek. Možná ho nezajímá žádná krása. Hada zajímá pouze všemocný pravoslavný Bůh, který zaručeně vyslyší hlasy prosebníků. Hada zajímá pouze Naděje, že přes noc zázrakem zmizí veškerá bída, utrpení i nemoci.

– Hodně je poznamenala válka, řekne Roman, který vždýcky všechno ví. Skoro v každé rodině někdo chybí.

Hlavy pokorně sklopené, jeden za druhým přistupují otrhanci s mumlavě drmolnými modlitbami ke studánce Panny Marie, aby do plecháčku na řetězu nabrali zázračnou vodu. Ta pomůže od dny, souchotin, syfilidy, raka i bolavých strupů po celém těle. Bez zázračné vody Panny Marie by přece už zítra mohli být mrtví... Jeden po druhém roztřesenýma rukama nabírají ze studánky, lačně vypijí svůj přiděl, mlčky podají plecháček za sebe a nekončící had postupuje dál k chrámu, aby vyslechl: „Christóóós voskrééés“, jak stoupá vzhůru ke kopuli osamělý hlas kněze.

Také já natáhnu ruku po plecháčku, ale Roman bleskurychle chytí moje zápěstí a varovně vrtí hlavou. Chvilí se tak na sebe díváme...

V Moskvě bydlíme v megahotelu Leningrad – až někde u nebe. Když skončí povinné akce, obvykle ještě společně vypijeme poslední „dvojku“ v některém pokoji, nejlépe u Romana – a pak už honem spát. Zítra je zase bohatý program. Jenže...spát se nedá. Obrovský hluk a tartas ze služebního pokoje. Děžurné nejspíš něco slaví.

– Já tam na ně vlítnu, řekne Roman. Pořádně jim to vytmavím! křičí. Žasneme: Ty umíš tak dobře rusky? Mávne rukou a běží. Svou mohutnou postavou rozrazí dveře jako Boris Godunov. Očekáváme kulisy trhající scénu, ale Roman si dá prst na ústa a řekne naprosto plynou ruštinou: Пшшшт!

Rozesmáté míříme s Blankou do našeho patra. V pokoji vklouzneme do nočních košilek, jenže náhle: Podlaha brní, stěny se začínají třást, všechno drnčí, skleničky na policičky umyvadla jakoby strachy jektaly zuby: Je to tady! Zemětřesení! A protože jsme si dávno pozorně prostudovaly řád hotelu, víme: Při požáru či jakékoli jiné nepředvídané situaci, je nebezpečné vstoupit do výtahu. Použijte schodiště! Na nic tedy nečekáme. Ovšem i z jiných pokojů vyběhají košilačky. Moskva totiž pořádá mistrovství světa v ledním hokeji a na tomto poschodí jsou v prominentních pokojích ubytované milenky, manželky, matky i babičky hokejistů z celého světa. Jsem sprintérka, a tak tedy celý mezinárodní košilatý dámský záchranný běh vedu. Když už sbíháme asi třetí schodiště (zbývá jich ještě asi devadesát, taková maličkost), najednou v jednom mezaninu zarazím. Proti mně totiž stojí – Stalin. Slavnostní uniforma, nakroucené kníry, od krku až k poklopci samé medaile. Opírá se o parapet a v kldu kouří doutník.

– Što takoje!? hlesnu.

Usměje se: Děvočky, eto ničevo. Eto klimatizacia...

Zahanbeně se vlečeme zpátky. V uzávěru schodiště stojí Roman v pyžamu, jeho výraz je napjatý, oči samý otazník. Pokrčím rameny a s převahou jedovatě řeknu: Eto ničevo, Romi. Eto tolko klimatizacia...

Z Helsinek se vracíme do Moskvy letecky, jenže spoj do Prahy máme zabukovaný až na večer. Co s načatým odpolednem?

– Třeba Kreml?

A tak si tedy bereme taxíka a jedem. Jenže: Kreml opouští jedna za druhou černé Čajky, vstup turistům není povolen. Što takoje? Třetí světová?

Rozmrzele se vracíme na letiště, nastupujeme do Iljušinu. Mám místo u okénka. Po chvíli letu spatřím pod sebou "atomový hřib": Podívejte! Podívejte!

– Nejspíš někde něco hoří, řekne nevzrušeně Roman. A potom v Praze hladí letadlo po křídle: Hodnej, Iljušinek, hodnej, hezky nás dovezl...

A později v noci, jeden druhému telefonujeme navzájem. Bolesti hlavy, zvracení, závratě...

– Zřejmě jste všichni chytili někde nějakou virózu, zalže Romanovi hlavní hygienička po telefonickém dotazu. Druhý den ráno mi Roman volá znovu – a hned: Poslouchala jsi Svobodnou nebo hlas Ameriky? Mlčky kývnu. Nastane jeho oblíbená dramatická pomlka – a pak pateticky oznámí: Jsme ozáření, miláčku. Ozáření! Pravděpodobně všichni zemřeme.

A jde čas... čas běží...

V tomhle čase, o kterém teď budu mluvit, ještě stále všichni žijeme a Svaz spisovatelů vlastní Wolkerův dům v tatranském Smokovci. A protože Roman i já jsme byli nejen fandý nepřipravených „úletů“, ale i sjezdového lyžování, zrealizovali jsme společný pobyt našich rodin v tomto domě. Úžasné počasí, skvělé lyžování a naprosto nezapomenutelné společné večery, ve kterých si talentovaný vypravěč, skautský fanatik „bratr Had“, virtuózně vyprávěnými

humornými historkami ze svých skautských zážitků, získal přízeň všech zúčastněných – dospělých i dětí.

Jenže, jak to tak bývá, do všeobecné pohody se chybička vloudit může... Náš malý syn Jiřík, ač již v té době zdatný lyžař, na krpálu sjezdovky na Hrebienku upadl. Zpočátku se zdálo, že se nic katastrofálního nestalo, ruce, nohy v pořádku... Z toho důvodu také slovenská horská služba odmítla pomoc, ovšem... Kluk se přesto nemohl postavit. Táta Jirka ho svážel v náručí, v narvané zubačce mu lidé udělali místo na podlaze. Pak si ho už ovšem převzala sanitka a s houkačkou odvezla do Ružomerské nemocnice. S uskřiutou kýlou šel okamžitě na sál... Denně jsme pak nemocnici navštěvovali a po večerech nám naléval optimismus do žil – kdo jiný než Roman. Pro celou moji rodinu se tak „bratr Had“ stal jedním z nejmilejších přátel, ale vzhledem k tomu, že žil v Brně, stýkali jsme se jen sporadicky.

Když ale bratr Had podepsal výzvu 2000 slov, byl z brněnské televize „odejit“ a jako autor na volné noze se k mé velké radosti přestěhoval do Prahy. A pak po čase přišla sametová revoluce...

Roman Ráž, tedy můj „bratr Had“, se stal společně s Miroslavem Ivanovem, Františkem Nepilem a Vladimírem Příbským iniciátorem a zakladatelem Klubu spisovatelů – angažovaných nestraníků (KAN 89). Členkou tohoto klubu jsem se stala také já. Posléze jsme byli oba s Romanem přijati za členy PEN klubu – a v rámci akcí této organizace jsme se stýkali stále častěji. Nakonec jsme, zcela neplánovaně – a na sobě nezávisle – byli oba zvoleni za členy výboru Obce spisovatelů, který v té době vedla Eva Kantůrková. Tam jsme potom také oslavili narození poslední dcery „bratra Hada“ – Romiky, tam jsme oba také vydrželi celá tři volební období. A již v tom druhém přibyl do výboru Roman Cílek, zástupce KALFu, tedy Klubu autorů literatury faktu. Historik. Čestný, rovný chlap, který „mluvil stejnou řečí“ jako my. Co ta „stejná řeč“ znamená? Často jsem nad tím přemýšlela a došla jsem k názoru, že je to zřejmě „tolerance“. Nikdy jsme totiž jeden druhému nevnucovali ani své náboženské, ani politické názory. Samozřejmě jsme tyto fenomény probírali, ale každý z nás zůstal „svůj“ – a druzí dva to respektovali.

V době, kdy vyšel můj bohatě ilustrovaný pohádkový román pro děti Zrzoun, hrdina dvou světů, slavila Romika narozeniny. Moje dcera Helga – oblíbenkyně „bratra Hada“ – knihu ilustrovala, tak jsme měly pro holčičku vhodný dárek. „Bratr Had“ i jeho poslední žena Bára byli knížkou doslova nadšeni. Tvrdili, že se Zrzoun stal jejich erbovní knihou pro děti – a tak ji postupně obdržela i všechna jejich vnoučata. To, že se zmiňuji o své knize, není náhodné. Romika totiž měla narozeniny i další rok. „Bratr Had“ přemýšlel, čím by jí asi tak mohl udělat největší radost a já jsem poradila: Vzpomeň na Karla Čapka. Dej jí kotě!

Moje rada ho úplně vyvedla z míry: Kotě? To ne! To je spousta starostí – a následoval vodopád důvodů, proč tedy kotě v žádném případě!

A pak přišel jednou úplně dojatý. Řekl: Nedovedu to přesně pojmenovat, ale poznal jsem s tou kočičkou něco, co nikdy předtím ne. Já... prostě...

Představ si: Když si vleze ke mně do postele, celou noc nespím hrůzou, abych ten chomáček chlupů nezalehl. Když je Romika ve škole a Bára v práci – ona se přitulí k mému počítači a někdy přejde i po klávesách, aby napsala něco inspirujícího. Nejčastěji mi ovšem usne na klíně, nebo na rameně a – přede. Ta kočička mi říká o mně věci, které jsem sám o sobě nikdy předtím nevěděl...

Ale zpět k triumvirátu – dva Romanové plus Ma. Díky vlivu Romana C. jsme se já i „bratr Had“ stali členy KALFu. Společných akcí i soukromých setkání „u vína“ opět začalo přibývat. Vzájemně jsme si posuzovali nové rukopisy, vzájemně jsme navštěvovali akce – křty, čtení, prezentace, které někdo z nás pořádal.

„Bratr Had“ byl tedy nejen skvělý člověk, nenapodobitelný vypravěč, zapálený lyžař, přítel každého dobrodružství a roztomilý bonviván, ale také mimořádně vzdělaný člověk, doktor dějin umění a estetiky, které vystudoval na FF v Brně. Na prvním místě byl ovšem všestranný umělec. Spisovatel, dramatik, dramaturg a scénárista, autor pětadvaceti próz, patnácti televizních her a bezpočtu her rozhlasových. Čtyřikrát byl nominován na Státní cenu za literaturu – mimo jiné také dvakrát Střediskem východočeských spisovatelů. Bohužel, vždycky dostali přednost jiní...

Já osobně považuji za nejvýznamnější dílo PhDr. Romana Ráže trilogii, kterou začal psát v roce 2014 a dokončil ji v roce 2017. Na příběhu jedné (vlastní) rodiny sleduje život v Československu během dvacátého století. (Lázeňské dobrodružství – léta 1900–1921, Lázeňské naděje – léta 1926–1946 a Lázeňské ozvěny – léta 1950–1977). Vždycky, když čas nekompromisně odklepl dějinný zvrat ve společnosti, dokázal Roman vytvořit nejen realistický obraz prostředí, ve kterém se děj odehrává, ale i přesvědčivě a přitom bez zbytečného patosu ztvárnit i takové mezníky lidského života jako jsou láska, hrdinství či umírání. Každý ze tří dílů trilogie o duchu své doby říká možná víc, než historikové.

Neuvěřitelně, až mrazivě působivá byla prezentace ve Viole, kterou fundovaným slovem provázal další náš přítel, emeritní děkan DAMU, PhDr. Miloš Horanský. Když do absolutního ticha a temnoty tmy hromově zazněl obviňující hlas „Byl to Stalin!“ měl člověk husí kůži a pocit až metafyzický. Lépe se podstata třetího dílu snad ani vyjádřit nedala. Pohled spisovatele Romana Ráže na svět byl prostě nadčasový.

České literatuře bude můj „bratr Had“ chybět, chybět bude ovšem zejména „triumvirátu“, který se mění v duál.

Dne 26. 1. 2022, nás bratr Had – prý nenávratně – opustil. Jenže já vím, že na nás s láhví vychlazeného bílého někde čeká – a my ho určitě, víd, Romane C., nezklameme. Přijdem.

Marcella Marboe

R. Cílek. PhDr. Jan Halada, PhDr. Roman Ráž, v pozadí Doc. PhDr. Jiří Hrabinec

OHLASY * RECENZE * NOVÉ KNIHY

Snad i kousek inteligentního furiantství poutá pozornost v knize Evy Černošové *JAK JSEM NENAPSALA KNIHU* (Oftis 2021, 200 str.) Ilustracím Jaroslava Chmelíka je vlastní charakter karikatury, což má k textu poměrně blízko. Čtyřicet devět kapitol napsané knihy o knize nenapsané vytváří aglomeraci převážně humorných příběhů, z nichž téměř každý tvoří svébytnou životní enklávu. Od dětství ke zralé dospělosti, se shovívavým nadhledem, splněnými i nesplněnými přáními. Na vlastních, někdy vzácně originálních a nevšedních zážitcích, zevšeobecňuje události, které vyrůstaly nejen na rodinném lánu. S citlivě vstřícným přístupem udržuje autorka čtenářovu pozornost i jistou míru humorného napětí. Ve zdánlivě prostém sledu událostí se setkáváme s perfektní současnou češtinou, vyhýbající se z cizích jazyků tupě převzatým, spouště čtenářů nesrozumitelným výrazům. Vyprávění o zmatcích jedné kudrnatky postupně přerůstá v optimisticky laděnou notu dospělosti, lodička mládí vplouvá na hlubší a dramatictější vody dospělosti. Jak pravdivé jsou zážitky studentky a posléze mladé kantorky! I slza smutku skane do číše veselí. Ti nepovedení kantoři Evy Černošové se na chlup podobají některým, které jsem zažil na vlastní kůži v polovině minulého století. Nešvary zřejmě mají velice odolné kořeny. Je ovšem tristní, že negativní jedinci jsou postavami ze škamen tohoto století. Stejně jako někteří kandidáti dospělosti. Opusťme však záchvěvy bahnitého pachu hrozících bažin, v nakupených příbězích jsou zcela okrajové a podružné. Je potěšitelné přečíst si každou dobře napsanou úsměvnou knihu. O zmiňované to platí dvojnásobně. Sotva se někdo bude

ve smíchu trvale chytat za břicho, ale k posledním řádkům dospěje v příjemném rozpoložení.

Básnířka, organizátorka literárních akcí, výtvarnice, fotografka a vydavatelka Věra Kopecká nasadila končícímu roku pozoruhodně kompaktní jiskřivou korunu sbírkou TAPISERIE MLČENÍ (72 str.), kterou doprovodila vlastními emotivními fotografiemi. Se suverenitou sobě vlastní rekonstruuje vzácné chvílky splnutí s přírodou, lidským tápáním i odhodláním, s ctnostmi, neduhy, jakož i nepokojnými a znepokojujícími úvahami. Její poezie je konstruktivní, přesná, nikde nenajdeme slůvko navíc. Oslovuje čtenáře, promlouvá k sobě, míchá barvy vzpomínek (cituji). Jednotlivými básněmi prolíná karavana drobných vzpomínek a postřehů. Nevyhýbá se studeným údolím samoty a lehce bolestným potřhaným pozlátkům, která ztratila lesk. Neztrácuje, pouze přesvědčivě konstatuje s křehkou lávkou úsměvu. Celou sbírku podkresluje snaha o objektivní přístup k drobným radostem i palčivým střípkům na dlouhých cestách dnů, sbírá rosu z pavučin, maluje dlouhý stín. Osobitá poetika oslovuje hloubkou a upřímnou bezprostředností.

Skromnou stálící na východočeském literárním nebi je Luboš Zelený. Muž mnoha „řemesel,“ která často měla k umění blízko, básník, prozaik bohatě čerpající z duhového pohádkového poháru, autor divadelních her, překladatel a publicista. Debutoval – jak bylo v době jeho začátků běžné – ve sbornících (Čas, kterým mládí jde; Zelené světlušky; Pohledy), knižně pozoruhodnou sbírkou Potřebná věc (Mf, 1978). Jeho poezie tvoří pevnou linku se stále platnými myšlenkovými vazbami, je jí vlastní konkrétní tvar, //přisuzující význam velkým věcem//. Nezatížena náznaky dekorativního aranžování činí tak noblesně, vyhýbajíc se zjednodušenému didaktickému nazírání. Jakousi konfrontaci s celoživotní tvorbou je sbírka SELSKÉ KŘESLO (Kopecká, 2021, 78 str., foto V. Kopecká), kterou autor charakterizuje verši...//hvězda dna//na všechny strany vyplavená//krvavým sepětím života...// Nabízí přehrášel nenápadných věcných postřehů, které se úporně pokoušejí //Vytvořit plamen//Bez mezer//. Hladinu jeho poezie čerá nejen bludné kameny, ale především spodní proudy, které dávají slovům pečlivě opracovaný tvar a sílu. Pokud v básni Vyšší cíle čteme //zanechat aspoň jizvu na obloze//, vezme, že poezie Luboše Zeleného zanechává krásná a laskavá znamení, za nimiž i jizvy zanechávají dobrá znamení.

Malíř Václav Smejkal je nejen spolupracovníkem Kruhu a komorním ilustrátorem některých členů Střediska. Viz sbírky zesnulého M. Kubička. Vydává internetový občasník Neswletter, bohatý na reprodukce výtvarných prací, dokumentární fotografie, informace o výstavách a dalších kulturních akcích regionu. Věnuje se také literatuře. Jeho Newsletter je svědectvím, že kulturní hodnoty není třeba hledat pouze na celostátních láněch a v publikacích s rozsáhlejší působností, často se tvářících jako vyšlechtěné květinové zahrady, třebaže bývají spíš semenišťem bodláků. Co uvádím o Newsletteru, platí také o Čaji. Nelze vyloučit, že o dalších podobných regionech a aktivitách nevím.

Měli bychom však pouze zdánlivě okrajovým periodikům věnovat pozornost a větší propagaci.

Jsou umělci, kteří nehledají stále nové obzory, krácejí po důvěrně známém lánu a usilovně hledají vhodnou půdu pro novou setbu. Jejich myšlenky dozrávají, dostávají stále větší hloubku a váhu, je jim vlastní konkrétní jasnozřivost. Platí to také o básnířce a výtvarnici Janě Wienerové a její sbírce MOŘE NAD HLAVOU (vyd. Kopecká, 2022, 98 str., s ilustracemi autorky.) Dokazují to verše *//od sloupu slova//k dalšímu sloupu//klopýtá, a přece dojít//*.

Jana Wienerová ovšem neklopýtá, na to je příliš zkušenou básnířkou, staví na prostoru širokého intelektu, tvorbu opírá o *//nebe úžasu, //nebe hudby, //nebe poezie//*. Nevyhýbá se stínům. Těm, jimiž v životě procházíme, aniž bychom měli možnost jakkoli průběh událostí ovlivnit. Přistupuje k nim decentně, s nadhledem a vyrovnaností. S takovým smiřujícím aspektem přistupuje k tvorbě, prolíná jejími verši jako Ariadnina nit. Když konstatuje *//už se kácí v našem lese//*, není to pouhé postesknutí, je to ozvěna času, který nás provází jako svéhlavý osel, často se dlouho nechce pohnout z místa. Jana Wienerová si ve své poezii ovšem dovede poradit i s takovými zálužnostmi. Nevyhýbá se pichlavému trní života, čteme *//před chladem myslí utíkám, //není-li láska, není-li láska, //není kam//*. Wienerová ovšem neutíká, Wienerová vzdoruje. Už proto stojí sbírka Moře nad hlavou za přečtení.

František Uher

Většina tapiserií nemlčí, ale mlčky promlouvá. Dokonce i „Tapiserie mlčení“ Věry Kopecké. I když je její poezie jako obvykle procházka přírodou, často vás v této knížce verše donutí se zastavit, přemýšlet a rozmlouvat s nimi.

Otázka „Kde čerpám síly“ vám dává odpověď jako refrén písně, kterou znáte a s níž musíte souhlasit. Tak libozvučná, tak pravdivá, že si ji opakujete: Z kamenů/ Z pramenů/ Z květů/ Z ptačích písní. A nakonec jí dáte za pravdu.

V básni „Na hraně“ je tajuplná životní čára, o jejímž konci lidstvo ví, ale nemá ponětí, kdy, a proto k této otázce směřuje v myšlenkách neustále, co svět světem stojí a ví, že tato otázka nemá odpověď. Namátkově „Ploty“. Za domem plot, pak pes, zámek na dveřích naznačuje, jak se sami dobrovolně uzavíráme, vzdalujeme světu, ochuzujeme o přátelství, o lásku ze strachu možné závidi.

Máme před sebou knížku plnou upřímné zpovědi o obrazech přírody, o citech. Jakmile se ponoříte do veršů, už zůstanete v tapiserii obrazů do poslední stránky.

Marta Urbanová

*Když díky chování svých přátel ztratil nervy, všichni se mu je ochotně snažili najít.
Aforismus Jiří Faltus

BUDIŽ VZPOMENUTO

Lidem je souzeno odcházení, s přírodními zákony si neporadíme. Člověk odchází, jeho dílo zůstává. Platí to také o Doc. Ing. CSc. Petru Chvojkovi, který by se letos v květnu dožil 85 narozenin, kdyby... Zůstalo za ním přes 200 odborných prací, v naší paměti však setrvává především jako sugestivní malíř rodných Nasavrků s dávnou keltskou tradicí, jako zručný kreslíř a především však jako básník, jehož citlivě nostalgická poezie se dosud nedočkala zaslouženého ocenění. Vzpomeňme tedy ukázkami z dob jeho poetického úsvitu, publikovanými ve sborníku nakladatelství Kruh (1968).

Stesk I

Sova brázdí oblohu.

Tesknota...

Co pomůže ztratit se mezi lidmi,
když sám sebe potom nenajdeš?

Je těsně před vánoci,
čas plný šupin, nadějí
a tajemných vyzvánění ve městech.

Stesk II

Hříbě utíká po zelené louce.
Je moudré: Utíká.

Krajina se vzdaluje, hříbě
zůstává vzadu, je moudré
a staré.

Život a zelená louka,
naše hříběcí naděje...

Vzpomínal František Uher

ZAZNAMENÁVÁME A KOMENTUJEME

13. ROČNÍK LITERÁRNÍ SOUTĚŽE MLÁDEŽE PARDUBICKÉ STŘÍPKY VÝSLEDKOVÁ LISTINA ROKU 2021

VÝSLEDKOVÁ LISTINA – část literární

185 příspěvků/32 škol

I. kategorie

1. Lenka Drabinová (ZŠ Montessori Pardubice)
1. Anna Dolníčková (ZŠ Montessori Pardubice)
2. Vítek Pilař (ZUŠ Chrudim)
3. Johana Šimon (ZŠ Bratřanců Veverkových Pardubice)

II. kategorie

1. Agáta Bendová (ZŠ Jevíčko)
1. Tereza Kadeřábková (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)
1. Štěpán Jandl (Gymnázium Polička)
2. Josefína Pecinová (ZUŠ Chrudim)
2. Dan Dvořák (Gymnázium Vysoké Mýto)
3. Julie Dolníčková (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

3. Marie Kaucová (Gymnázium Ústí nad Orlicí)

3. Pavla Knídllová (ZŠ Jevíčko)

3. Nikol Knolová (Gymnázium Česká Třebová)

Čestné uznání: Sára Hofrichterová (Gymnázium Ústí nad Orlicí)

Elen Koubová (Gymnázium Česká Třebová)

Klára Štorková (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

Nikola Sekyrová (ZŠ Pardubice-Studánka)

III. kategorie

1. Václav Kubiš (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)

1. Phuong Linh Le (ZŠ Jevíčko)

2. Laura Pospíšilová (ZŠ Jevíčko)

2. Nikola Úlehlová (ZŠ Pardubice-Studánka)

3. Michaela Talacková (ZŠ a MŠ Proseč)

3. Lucie Vitáčková (ZŠ Pardubice-Studánka)

Čestné uznání: Adéla Hamplová (ZŠ Pardubice-Studánka)

Lucie Chlumecká (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)

Vojtěch Jílek (Gymnázium Polička)

Lukáš Kolovratník (ZŠ Pardubice-Studánka)

IV. kategorie

1. Dorothea Kocandová (Gymnázium Ústí nad Orlicí)

1. Anna Nekvindová (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

1. Aneta Vavřinová (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

1. Jáchym Chadima (Gymnázium Polička)

2. Kristýna Faltusová (Gymnázium Vysoké Mýto)

2. Tereza Novotná (Gymnázium Ústí nad Orlicí)

2. Klára Mařáčková (Gymnázium Česká Třebová)

2. Annabela Šimková (Gymnázium Ústí nad Orlicí)

2. Kryštof Kalvach (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

3. Tereza Morávková (Gymnázium Vysoké Mýto)

3. Karolína Vykypělová (SPŠ chemická Pardubice)

3. Jan Alexander Roháč (SŠ služeb, obchodu a gastronomie, Hradec Králové)

Čestné uznání: Nora Horáková (Gymnázium Přelouč)

David Theodor Nimrichtr (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

V. kategorie

1. Anežka Vávrová (Gymnázium Vysoké Mýto)

2. Adéla Gottvaldová (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

2. Tereza Skořepová (Gymnázium, Pardubice, Dašická)

3. Markéta Burešová (Gymnázium Česká Třebová)

Čestné uznání: Jáchym Tengler (Gymnázium Polička)

Natalia Collisová (Gymnázium Dr. Emila Holuba Holice)

VÝSLEDKOVÁ LISTINA – část výtvarná

98 soutěžních prací/9 škol

I. kategorie

1. Tereza Lindnerová (ZUŠ Chrudim)
2. Eliška Kučerová (ZUŠ Chrudim)
3. Jan Trojan (ZUŠ Chrudim)

II. kategorie

1. Alex Mládek (ZŠ Pardubice-Dubina)
2. Beáta Hácová (ZŠ Pardubice-Studánka)
2. Anna Marie Horálková (ZUŠ Chrudim)
3. Kristýna Truncová (ZŠ a MŠ Proseč)

Čestné uznání: Kristýna Jehličková (ZUŠ Chrudim)
Veronika Jílková (Gymnázium Polička)

III. kategorie

1. Nela Staňková (ZŠ Pardubice-Dubina)
2. Anna Wawrzauszová (ZŠ Pardubice-Studánka)
2. Josef Sodomka (ZŠ a MŠ Proseč)
3. Natálie Anna Capoušková (ZUŠ Chrudim)
3. Jitka Štěpánková (ZŠ Pardubice-Dubina)

Čestné uznání: Adéla Třasáková (ZŠ a MŠ Proseč)
Anna Marie Duchová (ZUŠ Chrudim)
Anežka Dvořáková (Gymnázium Polička)
Monika Jarošová (ZŠ J. J. Ryby, Rožmitál pod Třemšínem)
Vojtěch Filip (ZŠ Pardubice-Dubina)

IV. kategorie

1. Iva Polášková (ZUŠ Chrudim)

Čestné uznání: Anna Ellen Kovalčíková (SOŠ multimediální a propagační tvorby, s.r.o.)

SBORNÍK STŘEDISKA VÝCHODOČESKÝCH SPISOVATELŮ 2022

Téma: dnešek a představa o zítřku, název: **Zítřa opět vyjde slunce**

Příspěvky je třeba poslat na e-mail editorky: kopecka.vera@volny.cz do 10. 7., aby bylo možné sestavit sborník a ilustrátoři dostali texty do konce července k ilustraci.

Zájemci o ilustrování sborníku z řad členů SVČS se mohou přihlásit editorce rovněž do 10. 7.

Rozsah příspěvků:

Poezie 3-5 normostran. Próza maximálně 8 normostran. K příspěvku připojit medailonek autora ne delší než 10 řádků (editor může zkrátit).

JUBILEA

Libuše Šindlerová	31. května
Lubomír Macháček	21. června
Pavčina Václavíková	10. července
Eva Černošová	13. července

ZPRÁVY Z OBLASTÍ

ČAJ 185, časopis Jičínska

Prvním hostem je Miriam Šumníková a její sbírka poezie Černé na bílém, druhým Iva Chlednová (Chuchmová), která vloni vyhrála Řehečskou slepici v kategorii próza (pod pseudonymem). V Čaji nabízí trojici textů: Perný den, Oni jsou tak pozadu a Co jako? K tomu přidává fejeton: Já mít tak čas. Rozhovor poskytla plzeňská autorka Karla Erbová.

Tvorbu regionálních autorů zastupuje V. Franc básní Děvka poezie a Václav Teslík ukázkou Jak předat radost z jeho nové sbírky „Sedni si vedle mě“. Literární soutěž Polabská Vrba 2022, X. ročník je určená pro seniory, vyhlásila knihovna Eduarda Petišky v Brandýse nad Labem.

KOBRA, únor 2022, číslo 2, ročník XXIII.

Uvádí Dana Beranová – RODOKMEN.

Václav V. se zamýšlí v článku Proč píšeme?

V rubrice Víte, že...jde o krátký přehled o obsahu ČAJe 185.

Řekni mi, co čteš... je zamýšlení nad románem Viktorie Hanišové „Rekonstrukce“, který vydal HOST v. r. 2019. Tři příběhy z příšeří Prachovských skal vydala autorská dvojice Pavel Krasík (texty) a výtvarnice Štěpánka Novotná jako netradiční omalovánky.

KOBRA 3, BŘEZEN 2022:

Uvádí báseň Václava Teslíka „Už přežráno jest Covidu“. – Václav V. o KOBŘE a ČAJi, který příští rok už vstoupí do svého dvacetiletí. – V rubrice „Víte, že...“ se dozvídáme, že povídka V. France „Revizor“ vyšla ve sborníku literární soutěže a získala knihovnickou sovu.

ČAJ 186, BŘEZEN 2022:

Připomíná Karla Poláčka a jeho 130. výročí narození prostřednictvím životopisného románu Martina Daniše „Rozsypaná slova“. Být básníkem je nejsvobodnější umění, tvrdí Eva Frantinová v jistě zajímavém rozhovoru. – Následuje rozmluva nad knihou „Dámská jízda“, což je skupinový portrét básníků v sedmdesátých letech 20. století. – Regionální autory zastupuje Václav Franc úryvkem z knihy „František.“

JMB NEWSLETTER 59 – LEDEN:

Kresba Václava Smejkal „Podsvětí.“ – Povídání se spisovatelem Milanem Duškem z Helvíkovic u Žamberka. – Článek v Haló novinách LUK Praha o sbírce „Osmizvučí“ Miroslava Kubíčka, básníka ze Šumperka od Františka Uhra. – Dernisáž Mezi obrazy Václava Smejkal v Městské knihovně v Lanškrouně za účasti synů básníka, přítomnosti vedení města a členů Východočeského střediska spisovatelů Jiřího Faltuse, Milana Duška a Josefa Lukáška. Skvěle připravila a řídila Linda Netušilová, ředitelka knihovny v Lanškrouně. – Vzpomínka na čestného člena Střediska spisovatele Jana Dvořáka.

JMB NEWSLETTER 60- BŘEZEN:

Uvádí grafika ilustrátora Václava Smejkal „Na konci tunelu.“ Následuje povídání se spisovatelem Františkem Uhrem z Havlíčkova Brodu. Pokračuje blahopřáním Milanu Richterovi z Ústí nad Orlicí k jeho kulaté sedmdesátce. Vzpomínka na spisovatele Romana Ráže z Prahy a na grafika Karla Beneše rovněž z Prahy. Texty provázejí četná foto jako obvykle.

Autorské setkání 8. března v knihovně v Křinicích a 31. 3. v Podkrkonošském muzeu v Trutnově

Kroužek žen Jitřenky uskutečnil dva roky odložené setkání s autorkou a vydavatelkou Věrou Kopeckou. Na příjemném setkání přednesla autorka především verše o ženách, povyprávěla o své tvorbě básnické a překladatelské, o zdrojích inspirace a vydavatelské práci. Druhé, dva roky odložené setkání s autorkou se konalo v Trutnově. Autorka pohovořila o česko-polské literární a výtvarné spolupráci a představila nové knihy. Besedu uvedl ing. Luboš Zalený.

*Chcete-li navštívit blázeňec, s krátkou dobou pobytu nepočítejte.

*Kdo si rozumí i s hlupáky, má v životě stále velkou šanci na dobré uplatnění.

*Cena života roste. Zkrátka – s inflací se potkáme všude.

Aforismy Jiří Faltus

OBSAH

Martina Jirčíková: ilustrace.....	1
Myslíme na Ukrajinu – S. Šelkovyj, M. Urbanová, J. Wienerová, V. Kopecká... 2	
Blahopřání k jubileu Milanu Richterovi. Básně Staroba, Hon, Fontánka.....	4
Blahopřání k jubileu Pavlu Frydrychovi. Texty.....	5
Blahopřání k jubileu Miroslavu Hozovi.....	6
Blahopřání k jubileu Jiřímu Uhlířovi. Statistika J. Uhlíře	7
Luboš Zelený: Autor knihy, která se stává národním pokladem.....	8
Literární část	
Martin Vídenský: Vykročení ze stínu.	
Básně: Jaro je tady, Co s načatým večerem, Pád, Novodobí otroci, ***.....	8
Libuše Šindlerová: Rukojet moderního sociopata.....	9
Marta Urbanová: Návraty.	
Básně: Smutnění, Noční preludium, Povzdychnutí. Poslední cesta.	15
Jana Burčíková: Pan Soucitný.....	16
Věra Kopecká: Tapiserie mlčení.	
Básně: Za hradbami, Okno do oblak, Za hradbami letní noci, Co zbývá.....	22
Iva Tajovská: Život bych dala pro něho.....	22
Jana Wienerová: Moře nad hlavou	
Básně: Setkání, Dvanáct komnat, Škvírou, ***Možná.....	25
Eva Černošová: Strach a peníze jsme nikdy neměli.....	26
František Uher: Říkám řekám.	
Básně: Muž s černým cylindrem, Ohlédnutí do prázdna, Hledání pramenů, Lahodná lyra, Bez nesází, Dobří lidé, Revoluce, Moudrá ústraní.....	28
Kateřina Hájková: Karpathoská romance: Helena a Diamontos.....	29
Libuše Matysíková: Cestami a cestičkami.	
Básně:***Sbírám..., Sváteční dny, Sucha, Jsem cesta, Rébus.....	35
Marta Urbanová: Procházka Prahou.....	36
Alena Kordíková: Básně: Snad, Kypr, Chtěla jsem napsat báseň, ***prší,.....	36
Milan Košar: Davidův příběh.....	37
Publicistika	
Marcella Marboe: Můj bratr Had.....	42
Ohlasy a recenze	
František Uher: Nové knihy.....	48
Marta Urbanová: Většina tapiserií mlčí.....	49
František Uher: Budiž vzpomenu.....	50
Zaznamenáváme a komentujeme	
13. ročník soutěže pro mládež Pardubické střípky – výsledková listina.....	50
Sborník SVČS 2022 – regule.....	52
Jubilea	53
Zprávy z oblastí: ČAJ a KOBRA, JMB NEWSLETTER, autorské setkání.....	53
Aforismy Jiří Faltus – str. 21, 27, 49, 54	

KRUH, bulletin Střediska východočeských spisovatelů

Ročník XVIII. – číslo 68 – květen 2022

Odpovědní redaktoři:

Milan Dušek, Věra Kopecká, Jana Burčíková, Kateřina Hájková

Obálka: Jiří Hrabinec, Věra Kopecká

Příspěvky do Kruhu 69 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 (próza)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Věra Kopecká, 550 01 Křínice 8 (poezie)

e-mail: kopecka.vera@volny.cz

Jana Burčíková, Nové Město nad Metují, Dukelská 484. 549 01 (publicistika)

e-mail: janinamater@seznam.cz

Kateřina Hájková, Písečník 1579, 562 01 Ústí nad Orlicí

e-mail: katerina.hajkova.229@seznam.cz

Uzávěrka příspěvků pro Kruh 69: 31. července

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

Číslo vyšlo z předplatného členů a knihoven, které bulletin odebírají.

Tisk: Centrum služeb Broumov, s. r. o.